

Ouderbetrokkenheid verbeteren door middel van een oudergroepsplan

Fontys Hogescholen OSO

Onderzoeksrapportage in het kader van de opleiding tot Master Special Educational Needs

Student: Sabine Pirard

Studentnummer: 2459507

Studiebegeleider: Yvonne Richards-Vlam

Dinsdag 22 maart 2016

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Samenvatting.....	4
Hoofdstuk 1 – Probleemanalyse.....	5
1.1 Situatieschets.....	5
1.2 Probleemstelling	7
Hoofdstuk 2 – Theoretisch kader en onderzoeksvraag	8
2.1 Conceptueel model.....	14
2.2 Onderzoeksvraag	15
Hoofdstuk 3 – Onderzoeksstrategie en –methoden	16
3.1 Onderzoeksparadigma en -strategie	16
3.2 Respondentengroep	17
3.3 Onderzoeksmethoden	17
3.3.1 Voormeting - enquête.....	17
3.3.2 Interview als voorbereiding op interventie	18
3.3.3 Interventie	18
3.3.4 Nameting - enquête	19
3.4 Tijdsbestek.....	20
3.5 Betrouwbaarheid, validiteit en kwaliteit	20
3.6 Ethische aspecten	21
Hoofdstuk 4 – Data-analyse en resultaten.....	23
4.1 Enquête als voor- en nameting	23
4.2 Voorbereiding interventie – interview	26
4.3 Concretisering van interventie	27
Hoofdstuk 5 – Conclusies en discussie.....	32
5.1 Onderzoeksvraag	32
5.2 Conclusies	33
5.3 Beperkingen van dit onderzoek.....	35
5.4 Bevorderende factoren van dit onderzoek	36
5.5 Ethiek.....	36
5.6 Bijdrage van dit onderzoek.....	37
5.7 Aanbevelingen en implementatie	38
5.8 Aanvullend onderzoek	38
5.9 Terugblik door onderzoeker	39
5.10 Relatie met basisdimensies en competenties	39
5.11 Feedback critical friends.....	40
Literatuurlijst	42
Bijlagen	46

Voorwoord

Dit praktijkgericht onderzoek is uitgevoerd in het kader van de opleiding tot Master Special Educational Needs. Het onderzoek richt zich op het verbeteren van de kwaliteit van oudercontacten onder de ouders van de leerlingen van groep 8B van basisschool X, in gemeente X. Dit is gedaan door oudercontacten op maat te onderhouden. Dat betekent dat de onderzoeker haar leerkrachthandelen afstemt op communicatiebehoeften van ouders. Aan dit verslag zijn twee verwerkingsopdrachten van de modules 'Beleid en organisatie' (BBOP3) en 'Ouders en school' (BOMG1) gekoppeld, te vinden in bijlage 11 en 12.

Dit verslag bestaat uit verschillende onderdelen: In hoofdstuk 1 wordt de onderzoekscontext met daarin het praktijkprobleem beschreven. Vanuit daar wordt in hoofdstuk 2 literatuur rondom het onderzoeksonderwerp beschreven. Vanuit het theoretisch kader wordt gekozen voor een bepaalde factor, waarop een interventie wordt gebaseerd. Door middel van deze interventie wordt de onderzoeksvraag beantwoord. De wijze waarop het onderzoek wordt uitgevoerd wordt in hoofdstuk 3 beschreven, waarna in hoofdstuk 4 op de onderzoeksresultaten wordt teruggeblikt. Tot slot worden er in hoofdstuk 5 naar aanleiding van de onderzoeksresultaten door de onderzoeker conclusies getrokken. Na dit hoofdstuk volgen de literatuurlijst en de bijlagen.

De onderzoeker wil graag haar dank uitbrengen aan de ouders die als respondenten aan dit onderzoek hebben deelgenomen. Daarnaast de directie en collega's van basisschool X voor hun steun en de vrijheid die de onderzoeker heeft gekregen om het onderzoek te doen. Mw. Yvonne Richards-Vlam heeft mij binnen de studiegroep zodanig gestimuleerd dat ik mijn onderzoek heb kunnen concretiseren. Dhr. Frans Smulders heeft mij vanuit het lectoraat *Leerkracht in samenwerken* tips gegeven. Critical friends voor hun kritische feedback.

Merci dat jullie mij een stap verder hebben geholpen in mijn professionele ontwikkeling!

Sprundel, 21 maart 2016

Sabine Pirard

Samenvatting

Dit onderzoek vond plaats op een basisschool in de gemeente X. De respondentengroep bestond uit veertig ouders van twintig groep 8-leerlingen. Uit statistieken van schooljaar 2015-2016 bleek dat ouders over het algemeen betrokken zijn bij hun kind (De Groen, 2015). In de onderzoekscontext werd voor de onderzoeker zichtbaar dat deze ouderbetrokkenheid traditionele vormen aanneemt: hier wordt gerefereerd aan ouderbetrokkenheid 2.0 (De Vries, 2015). Hierin wordt volgens De Vries (2015) informatie gezonden tussen ouders en school, zonder te spreken van interactief contact. Dit is in tegenstelling tot ouderbetrokkenheid 3.0, waarin de afstemming en optimalisatie van omgaan met leerlingen thuis en op school wordt bedoeld (De Vries, 2015). Dit met als doel het welzijn en de leerresultaten van leerlingen te optimaliseren (Bokdam, Tom, Berger, Smit, & Van Rens, 2014). Uit onderzoek van Jacobs (2008) blijkt dat kwalitatief goede communicatie tussen ouders en school wordt gezien als de kern van effectieve ouderbetrokkenheid.

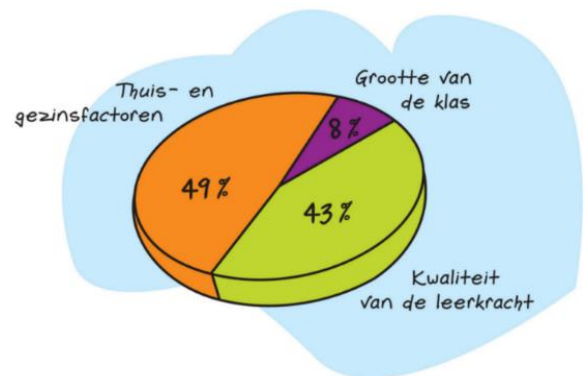
Naar aanleiding van de probleemstelling en het theoretisch kader werd de volgende onderzoeksvraag opgesteld: *‘Hoe kan ik als leerkracht door middel van een interventie binnen de factor communicatie ouderbetrokkenheid verbeteren?’*. Er is onderzoek gedaan naar het effect van oudercontacten op maat. De onderzoeksstrategie is in de vorm van actieonderzoek, waarbij een enquête als meetinstrument is ingezet. Uit interviews met respondenten heeft de onderzoeker informatie verkregen die overzichtelijk in een document verwerkt is: het *‘oudergroepsplan’*. Aan de hand van de interviewgegevens heeft de onderzoeker verschillende activiteiten uitgevoerd.

Uit de resultaten bleek dat zeven respondenten zich na de interventie meer betrokken voelen bij hun kind. Daarbij heeft de onderzoeker uit de resultaten aandachtspunten gehaald waarmee de onderzoekscyclus herhaald kan worden. De onderzoeker is systematisch bezig geweest met het onderzoeken en verbeteren van de onderzoekscontext (Schuman, Montesano, & De Lange, 2010). Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat de afstemming op communicatiebehoeften invloed heeft op ouderbetrokkenheid.

Hoofdstuk 1 – Probleemanalyse

Ouderbetrokkenheid is binnen het onderwijs een veelvuldig besproken en relevant onderwerp waar verschillende onderzoeken naar zijn gedaan. Eén van deze onderzoeken is van het Christelijk Pedagogisch Studiecentrum (2013)

dat uitwijst dat ouderbetrokkenheid invloed uitoefent op het welzijn en prestaties van kinderen op school. Aanvullend onderzoek van Henderson, Mapp en Averett (2002) toont aan dat thuis- en gezinsfactoren voor 49% invloed hebben op succesfactoren bij leren lezen en rekenen (figuur 1).

Figuur 1 – Succesfactoren bij het leren lezen en rekenen (Henderson, Mapp & Averett, 2002).

1.1 Situatieschets

Dit onderzoek vindt plaats op een basisschool binnen de Borgesiusstichting. In hoofdstuk 4 wordt verder ingegaan op de onderzoekscontext.

In de visie van de Borgesiusstichting worden ouders, naast klant, ook als partner gezien (Borgesiusstichting, 2014). De Borgesiusstichting vindt dat saamhorigheid een prominente rol speelt binnen partnerschap: er wordt van een gelijkwaardige samenwerking gesproken. Dit kan alleen maar betekenis krijgen wanneer ouders ook invloed kunnen uitoefenen op situaties. Deze visie wordt gerelateerd aan ouderbetrokkenheid 3.0. Volgens De Vries (2015) heeft iedere leerling recht op een goede samenwerking tussen school en ouders.

Ouderbetrokkenheid is volgens hem een gelijkwaardige en niet-vrijblijvende samenwerking tussen ouders en school. Hierin werken beide partijen vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid aan de ontwikkeling van het kind (De Vries, 2015).

De Borgesiusstichting streeft ernaar om stichting te zijn met ouderbetrokkenheid 3.0-scholen. Toch ziet de onderzoeker in de onderzoekscontext, basisschool X, elementen van ouderbetrokkenheid 2.0 terug. Een voorbeeld van ouderbetrokkenheid 2.0 is dat de school genoeg informatie deelt met ouders, zoals in de vorm van een nieuwsbrief, en dat ouders de mogelijkheid krijgen hierop te reageren. Er is echter niet altijd sprake van interactief contact, zoals bij ouderbetrokkenheid 3.0 (De Vries, 2014). Ouders kunnen als het ware slechts informatie over hun kind lezen, zoals de nieuwsbrief of een schoolrapport. De Vries (2014)

geeft aan dat ouders nog niet betrokken zijn wanneer er tweezijdig wordt gezonden en dat hierdoor een grote kans tot vervreemding tussen ouders en school ontstaat. Dit heeft uitwerkingen op de ontwikkeling van een leerling. In het theoretisch kader worden de termen ouderbetrokkenheid 2.0 en 3.0 verder toegelicht.

Met leerlingen en hun ouders werkt de onderzoeker als groepsleerkracht van groep 8 aan de voorbereiding op het voortgezet onderwijs. Oudercontacten staan zowel in het teken van het hier en nu als van de toekomst van het kind. De school vindt dat opvoeden en onderwijs een gezamenlijke verantwoordelijkheid is tussen ouders en school (Borgesiusstichting, 2015). Door deze mening te uiten naar ouders, merken zij hoe belangrijk hun aandeel is in de (schoolse) ontwikkeling van hun kind. In de onderzoekscontext wordt ondervonden dat ouders een grote invloed hebben op prestaties van leerlingen. Een concreet voorbeeld hiervan is van een leerling die door onder andere de nauwe samenwerking tussen zijn ouders en de school op een hoger niveau is uitgestroomd dan voorspeld. Door zowel op school als thuis vanuit een oplossingsgericht standpunt met deze leerling om te gaan, werd zijn intrinsieke motivatie versterkt (Dweck, 2006). De onderzoeker wil in haar rol als groepsleerkracht ervoor zorgen dat haar leerlingen voldoende worden voorbereid op het voortgezet onderwijs en hun rol in de maatschappij. Daarbij wil de onderzoeker leerlingen begeleiden bij het ontplooiën van hun capaciteiten en talenten. Dit wordt gedaan door gesprekken te voeren over ambities en doelen; met leerlingen voortgezet onderwijs scholen te bezoeken en hen hierdoor te helpen met het krijgen van een beter beeld van wat bij hen past. Deze taak wordt samen met collega's en de directie volbracht. De rol van ouders is hierbij essentieel (Bronfenbrenner, 1979). Ouders informeren zichzelf en hun kind en begeleiden hun kind bij het maken van keuzes die gericht zijn op de toekomst.

Gezien de professionalisering van de onderzoeker wordt met dit onderzoek ingegaan op de competentie 'omgaan met omgeving' door op een constructieve manier deel te nemen aan verschillende vormen van overleg met ouders; professionele opvattingen en werkwijze met betrekking tot een leerling te verantwoorden aan ouders; in gezamenlijk overleg zo nodig het werk aan te passen aan een leerling/ouders; bekend te zijn met de leefwereld en de culturele achtergronden van ouders en door te weten hoe daar rekening mee gehouden moet worden in het handelen. Deze ontwikkelpunten zijn te koppelen aan verschillende basisdimensies, waar in paragraaf 5.10 op wordt teruggekomen.

1.2 Probleemstelling

Uit statistieken van schooljaar 2015-2016 blijkt dat 84% van de ouders/verzorgers van alle leerlingen aanwezig was bij de eerste informatiebijeenkomst op school (De Groen, 2015). De onderzoeker vraagt zich af in hoeverre aan de hand van dit gegeven de conclusie getrokken wordt dat ouderbetrokkenheid in de onderzoekscontext hoog is. Uit de onderzoekscontext wordt voor de onderzoeker duidelijk dat traditionele vormen van ouderbetrokkenheid moeten worden herzien. De Vries (2015) vult aan dat er moet worden gezocht naar een samenwerking en vernieuwende inzichten om de ontwikkeling van leerlingen te stimuleren. Er is namelijk voldoende aangetoond dat leerlingen meer gemotiveerd zijn en dat hun welbevinden en leerprestaties toenemen wanneer ouders betrokkenheid tonen (De Vries, 2015). Deze gegevens zorgen ervoor dat onderzoek wordt gedaan naar het intensiveren van oudercontacten in de onderzoekscontext en daarmee het verbeteren van ouderbetrokkenheid.

Door de onderzoeker wordt in de onderzoekscontext ervaren dat na de invoering van de Wet Passend Onderwijs op 1 augustus 2014, het 'oude concept' van ouderbetrokkenheid niet meer volstaat. Enkel tien-minutengesprekken voldoen niet meer wanneer leerlingen met complexe problematiek op school zitten of komen. De Nederlandse overheid vindt dat ouders een belangrijke rol innemen in onder andere de besluitvorming over regulier of speciaal onderwijs voor hun kind (OC&W, 1996). Naast de verbetering van deskundigheid van leerkrachten is de verbetering van de positie van ouders binnen het onderwijs een uitgangspunt binnen de wet Passend Onderwijs (Smeets & Rispens, 2008).

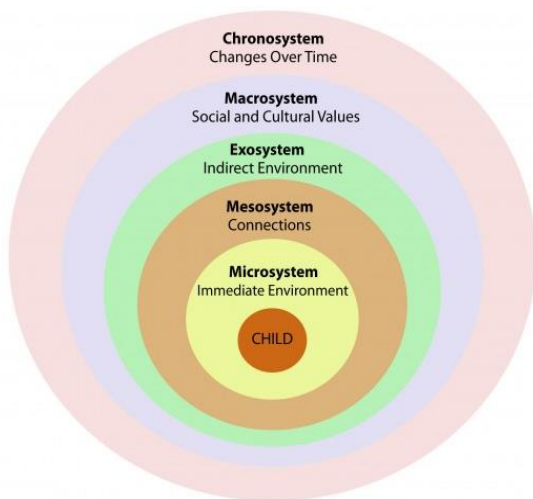
Naar aanleiding van de probleemanalyse is de volgende voorlopige globale onderzoeksvraag opgesteld: *'Op welke manier kan ik als leerkracht ouderbetrokkenheid in groep 8 verbeteren?'* De geoperationaliseerde doelstelling van dit onderzoek is dat de onderzoeker na afloop beschikt over een aanpak voor het verbeteren van ouderbetrokkenheid.

In het volgende hoofdstuk wordt antwoord gegeven op zes theoretisch georiënteerde deelvragen.

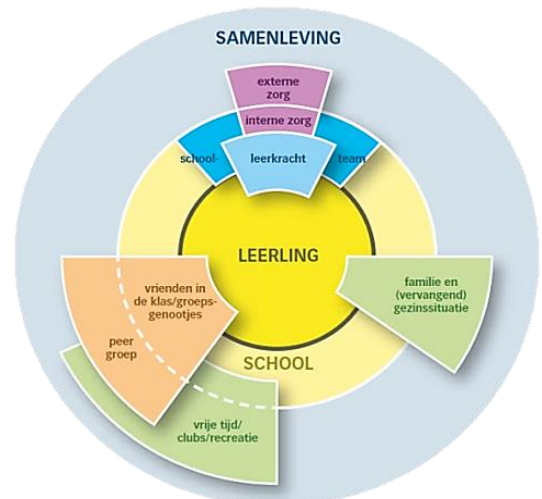
Hoofdstuk 2 – Theoretisch kader en onderzoeksvraag

2.1.1 Wat houdt het begrip ouderbetrokkenheid in?

Figuur 2 toont dat de gezinssituatie binnen het microsysteem van de leerling hoort (Bronfenbrenner, 1979). Binnen het afgeleide ecologisch model, in figuur 3, wordt aangetoond dat een gezinssituatie direct invloed uitoefent op een leerling (Jeninga & Van Meersbergen, 2012).

Figuur 2 – Ecological systems theory (Bronfenbrenner, 1979)

Figuur 3 – Ecologie van de leerling (Jeninga & Van Meersbergen, 2012)

Daarnaast staat de leerkracht, en daarmee de school, nauw verbonden met de leerling en heeft dit component desgelijks invloed op de leerling (Jeninga & Van Meersbergen, 2012). Smit e.a. (2005) zien vorming en opvoeding in het basisonderwijs als gezamenlijke verantwoordelijkheid van ouders en school. De niet-vrijblijvende samenwerking tussen ouders en school, in het belang van de leerling, wordt gezien als ouderbetrokkenheid (De Vries, 2010). Binnen de wet Passend Onderwijs is ouderbetrokkenheid een essentieel uitgangspunt, aangezien ouders hun kind als geen ander kennen (Steunpunt Passend Onderwijs, 2013). Er is volgens De Vries (2010) sprake van ouderbetrokkenheid als uit het gedrag van ouders blijkt dat zij zich gedeeld verantwoordelijk voelen voor de schoolontwikkeling van hun kind. Binnen dit onderzoek wordt ouderbetrokkenheid door de onderzoeker gedefinieerd als: *'De afstemming en optimalisatie van omgaan met leerlingen*

thuis en op school met als doel het welzijn en de leerresultaten van leerlingen te optimaliseren' (Bokdam e.a., 2014; Ho Sui Chu, 2007). Hiervoor is gekozen omdat er een relatie wordt gelegd met de beschreven visie van de Borgesiusstichting, in paragraaf 1.1.

2.1.2 Wat wordt uit wetenschappelijk onderzoek geconcludeerd over ouderbetrokkenheid?

Verschillende wetenschappelijke onderzoeken tonen aan dat ouderbetrokkenheid een positieve invloed heeft op de leerling (De Vries, 2010). Allereerst heeft ouderbetrokkenheid een positief effect op sociaal functioneren van leerlingen (Henderson, Mapp, & Averett, 2002). De thuissituatie en daarmee de rol van ouders, is één van de belangrijkste succesfactoren is voor de (leer)prestaties en de schoolloopbaan van leerlingen (Marzano, 2003; De Boer, Cijvat, Voskens & De Vries, 2008). De onderzoeker vraagt zich af in hoeverre communicatie tussen school en ouders invloed heeft op ouderbetrokkenheid. In wetenschappelijk onderzoek van Jacobs (2008) wordt kwalitatief goede communicatie met elke individuele ouder gezien als de kern van effectieve ouderbetrokkenheid. Bakker e.a. (2013) spreken de uitspraak van Jacobs (2008) tegen. Zij geven aan dat de effecten van ouderbetrokkenheid bij school en het contact met de leerkracht minder sterk zijn en dat het erop lijkt dat kinderen baat hebben bij de betrokkenheid die ouders thuis tonen. Hattie (2009) toont aan dat ouderlijke aspiraties en verwachtingen een grote invloed hebben op leerlingresultaten. Hong en Ho (2005) onderschrijven de uitspraak van Hattie, maar voegen eraan toe dat supervisie op het gebied van huiswerk maken juist negatieve effecten heeft.

Een kanttekening die wordt gemaakt bij het onderzoek naar de effecten van ouderbetrokkenheid is dat consistente conceptualisering en operationalisering van het begrip ouderbetrokkenheid ontbreekt (Bakker, Denessen, Dennissen, & Oolbekkink-Marchand, 2013). Er zijn volgens Bakker e.a. (2013) namelijk verschillende instrumenten ontwikkeld om betrokkenheid van ouders in kaart te brengen, waardoor het maken van een systematische vergelijking van de onderzoeksuitkomsten moeilijk wordt.

2.1.3 Wat is de rol van ouders bij de ontwikkeling van het kind?

Waar volgens Cutler (2000) en de Onderwijsraad (2003) voorheen een duidelijke taakverdeling was tussen de opvoedende taak van ouders en de onderwijzende taak van de leerkracht, vindt een verschuiving plaats naar educatief partnerschap. Educatief partnerschap wordt gezien als de wederzijdse betrokkenheid van ouders en school om optimale omstandigheden te realiseren voor de ontwikkeling van het kind. Dit gebeurt zowel thuis als op school (De Wit, 2008). Klaassen (2008) voegt eraan toe dat ouders en school een pedagogische rol hebben te vervullen en dat zij samen medeverantwoordelijk zijn voor de identiteitsontwikkeling van het kind. Educatief partnerschap versterkt daarbij opbrengstgericht werken (School aan zet, 2013). Door samenwerking kunnen ouders en school elkaars pedagogische en onderwijskundig gerichte invloed versterken (Klaassen, 2008).

De Wit (2008) geeft aan dat communiceren en samenwerking hierbij essentieel zijn. Scholen voor voortgezet onderwijs communiceren minder met ouders naarmate leerlingen ouder worden (De Vries, 2010). De onderzoeker vraagt zich af waardoor deze vermindering van contact ontstaat. Ouderbetrokkenheid is er altijd, maar de verantwoordelijkheid van ouders wordt naarmate de leerling ouder wordt minder (Stroetinga & Maas, 2013; De Vries, 2010). Ouders stemmen volgens Herweijer e.a. (2013) hun opvoedingsgedrag (onderdeel van de opvoedingsoriëntaties) af op de (karakter)eigenschappen van hun kind en de levensfase waarin het verkeert. Zelfstandigheid en het nemen van verantwoordelijkheid worden in de adolescentie belangrijker (Herweijer, Vogels, & Andriessen, 2013). Opvoedingsoriëntaties hangen daarnaast af van de kenmerken van ouders (Herweijer & Vogels, 2004). Volgens Herweijer & Vogels (2004) zijn achtergrondkenmerken als leeftijd en geslacht van ouders, sociaaleconomische en sociaal-culturele kenmerken als opleidingsniveau en geloofsovertuiging relevant voor kenmerken van de ouders en daarmee het kind.

2.1.4 Waarom is het belangrijk dat een school en de leerkracht ouderbetrokkenheid stimuleren?

Een visie is een beeld van de gewenste toekomst en hoe uitvoeriger dat beeld is, des te beter het medewerkers en hun vertegenwoordigers helpt een toekomst waar te maken (Smit, Driessen, Sluiter, & Brus, 2007). Naast dat ouderbetrokkenheid essentieel is voor het

realiseren van de pedagogische opdracht van school, is het ook een belangrijk kwaliteitskenmerk van de school (Epstein, 1992). Het geven van mogelijkheden aan ouders om te participeren aan het onderwijs van hun kind heeft een positieve invloed op de cognitieve ontwikkeling, prestaties en de verdere schoolloopbaan van kinderen (Henderson, 1988). Daarnaast heeft dat een positieve invloed op de attitudes van ouders naar school (Smith & O'Day, 1991). Smit, Sluiter en Driessen (2006) geven aan dat scholen ouders nadrukkelijk als partners horen te zien, waarmee overlegd en samengewerkt wordt om onderwijs- en opvoedingsdoelen te kunnen realiseren. Zij geven aan dat schoolteams ernaar horen te streven ouders niet alleen te informeren, maar ook hun opvattingen en bevindingen serieus te nemen en te benutten om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren (Smit, Sluiter, & Driessen, 2006). Hier blijkt dat open communicatie tussen school en ouders een must is. Ouders participeren vaker in het onderwijs; zij krijgen meer zeggenschap (Karels, 2014). Stevens spreekt dit tegen door te stellen dat leerkrachten professionals zijn en dat ouders het verantwoordelijkheid voor het kind thuis ligt (Karels, 2014).

De vanzelfsprekende afstemming die er vroeger was tussen gezin en school voor wat betreft normen en waarden, pedagogische wensen en handelingspatronen is volgens Klaassen (2008) niet meer gegarandeerd. In alle landen in West-Europa en de Verenigde Staten zijn ouders de eerstverantwoordelijken voor het levensonderhoud en de opvoeding van het kind (Smit, 2008). In internationale verdragen als de Europese Verklaring van de Rechten van de Mens is vastgelegd dat ouders hun kind horen voor te bereiden, te begeleiden en op te voeden (Epstein, 2001). Ook horen ouders volgens de verdragen ervoor te zorgen dat hun kind een positieve bijdrage heeft in het pedagogisch klimaat in de klas, dat ten goede komt aan het leerproces en het gedrag van het kind op school (Van der Hoeven- Van Doornum & Laemers, 2001). Een kanttekening die hierbij gemaakt wordt, is in hoeverre de hierboven beschreven uitspraak realistisch is, aangezien leerlingen het grootste deel van de dag aanwezig zijn op school en de ouders geen directe invloed hebben op het pedagogisch klimaat in de klas.

Uit studies naar beeldvorming van leerkrachten over ouderbetrokkenheid blijkt dat scholen en leerkrachten juist willen bepalen hoe de communicatie en het contact met ouders dienen te verlopen (Bakker, Denessen, Dennissen, & Oolbakkink-Marchand, 2013). Hierdoor wordt aan ouders niet de gelegenheid geboden een stem te hebben in de wijze waarop zij hun

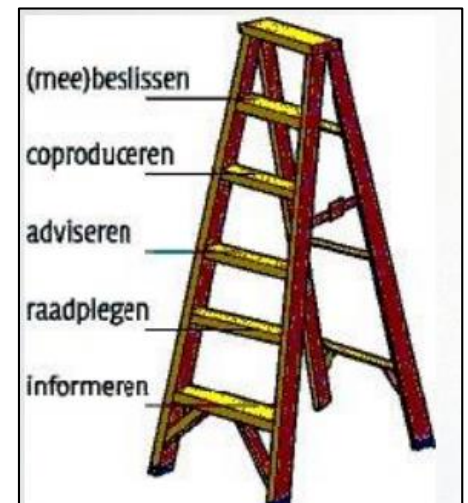
betrokkenheid vormgeven. Ouders worden volgens Bakker e.a. (2013) als supporter van de school opgesteld. Wanneer ouders zeggenschap krijgen en een groot aandeel in het beleid van de school hebben, is de kans groot dat leerkrachten zich aangetast voelen in hun professionele autonomie (Bakker, Denessen, Dennissen, & Oolbekkink-Marchand, 2013).

2.1.5 Wat houdt ouderbetrokkenheid 3.0 in?

Uit de vorige alinea blijkt dat een gelijkwaardige samenwerking tussen ouders en school essentieel is om ten goede te komen aan de ontwikkeling van een kind (Henderson, 1988). Dit gegeven wordt gerelateerd aan de term ouderbetrokkenheid 3.0.

Ouderbetrokkenheid 3.0 is volgens De Vries (2015) een gelijkwaardige, niet-vrijblijvende samenwerking tussen ouders en school. Hierin werken beide partijen vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid aan de (school)ontwikkeling van het kind

(De Vries, 2015). Ouderbetrokkenheid 3.0 staat tegenover ouderbetrokkenheid 1.0, waarbij slechts informatie eenzijdig wordt verzonden. Ouderbetrokkenheid 2.0 gaat een stap verder dan 1.0, aangezien informatie door een tweede partij teruggezonden wordt. Er is bij ouderbetrokkenheid 1.0 en 2.0 niet direct sprake van interactief contact (De Vries, 2014). Duidelijk wordt dat eenzijdige informatiestromen niet leiden tot een optimale betrokkenheid van de ouder als ontvanger, waardoor dit uitwerkingen heeft op de ontwikkeling van het kind (De Vries, 2014). Binnen ouderbetrokkenheid 1.0 en 2.0 nemen de ouders een lage plaats in op de participatieladder, terwijl dat binnen ouderbetrokkenheid 3.0 ouders door scholen hoog in de participatieladder worden geplaatst (Meijer & Leijten, z.d.). Hoe hoger de plaats op de participatieladder (figuur 4), des te meer zeggenschap iemand krijgt.

Figuur 4 – Participatieladder (Meijer & Leijten, z.d.).

2.1.6 Wat is de rol van de leerkracht bij het verbeteren van effectieve ouderbetrokkenheid?

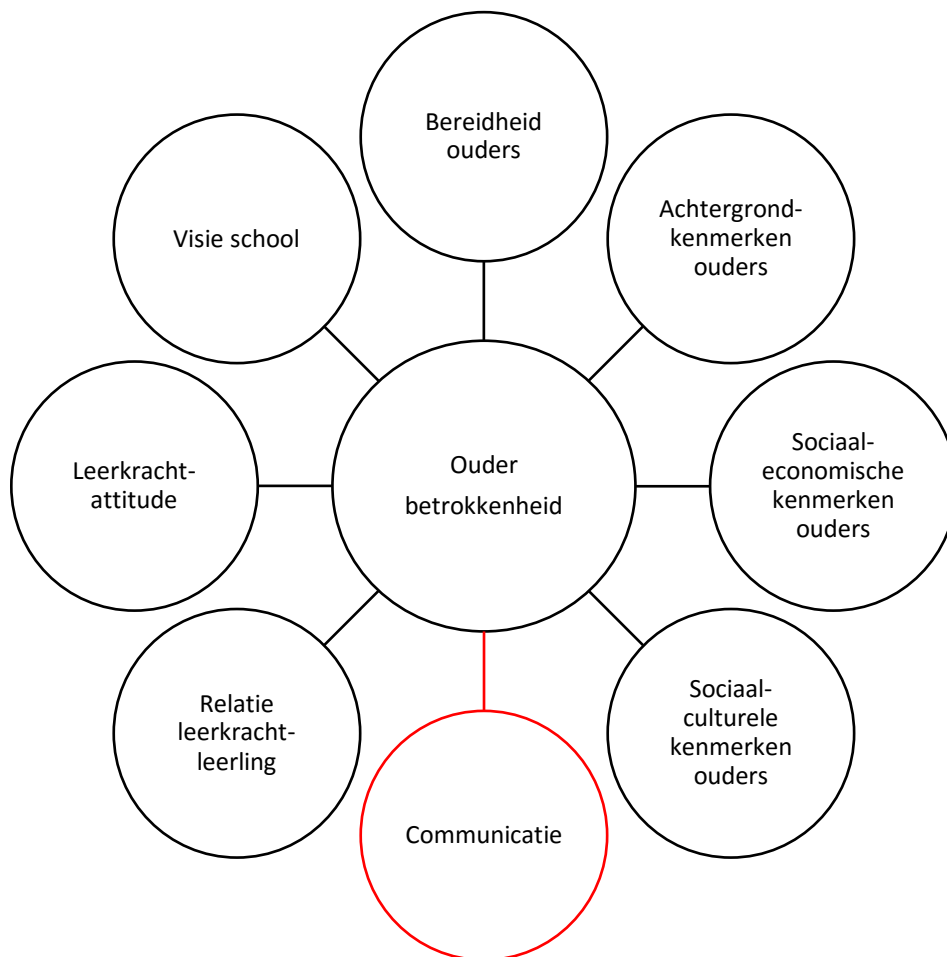
Uit verschillende studies blijkt dat leerkrachten regelmatig een verkeerde indruk hebben van de ouderbetrokkenheid (Bakker, Denessen, Dennissen, & Oolbekkink-Marchand, 2013). Deze onderschatting van betrokkenheid en het ongemak in de communicatie met ouders uit onder andere lagere sociaaleconomische milieus draagt volgens Bakker e.a. (2013) bij aan een grotere afstand tussen ouders en leerkrachten en wakkert onbegrip en onzekerheid bij ouders aan.

Onderzoek naar de rol van leerkrachten bij ouderbetrokkenheid laat zien dat leerkrachten met hun attitude een bijdrage kunnen leveren aan ouderbetrokkenheid (Bakker, Denessen, Dennissen, & Oolbekkink-Marchand, 2013). Egberts (2007) geeft aan dat wanneer een leerkracht zich verbindt met een leerling, zij zich ook verbindt met diens gezinssysteem. Deze opmerking komt voort uit de contextuele benadering (systeemdenken) (Broerse & Spreij, 2009). De leerkracht moet volgens Broerse & Spreij (2009) in woord en daad laten zien de belangen van zowel de leerling als de ouders te behartigen. Binnen de ecologische visie wordt de leerkracht uitgenodigd om zelf initiator te zijn van ontwikkelingen en oplossingen in het educatieve systeem (Jeninga & Van Meersbergen, 2012). Gepercipieerde uitnodigingen van leerkrachten verbeteren ouderbetrokkenheid (Hoover-Dempsey & Sandler, 1997). Deze horen specifieke vragen en verzoeken te bevatten om het kind te helpen (Hoover-Dempsey & Sandler, 1995).

Smit (2008) brengt de hierboven beschreven theorie in twijfel. Hij zegt dat uit onderzoek onder leerkrachten blijkt dat 80-90% van hen bij contactvormen als telefoneren, e-mailen, tien-minutengesprekken, informele contact en inloopmiddagen/avonden geen verandering ervaren in het aandeel ouders waarmee ze contact hebben.

2.1 Conceptueel model

Uit het theoretisch kader komt naar voren dat verschillende factoren invloed kunnen uitoefenen op ouderbetrokkenheid (figuur 5).

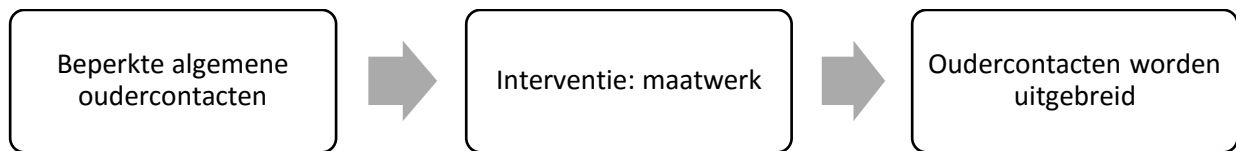

Figuur 5 – Factoren die invloed kunnen uitoefenen op ouderbetrokkenheid

Communicatie en samenwerking tussen ouders en scholen is essentieel voor de identiteitsontwikkeling van een kind (De Wit, 2008). Bakker e.a. (2013) geven aan dat scholen en leerkrachten willen bepalen hoe de communicatie en het contact tussen ouders en hen dient te verlopen, waardoor ouders niet de gelegenheid krijgen een stem te hebben over hoe zij betrokken worden bij school. Gebruikmakend van de beschreven informatie, wordt er binnen dit onderzoek gekozen voor een interventie binnen de factor *communicatie*. Terugkijkend naar de theorie over ouderbetrokkenheid 3.0, waarin ouders een hogere plaats krijgen op de participatieladder, wil de onderzoeker zich richten op een kwalitatieve verandering. Zij tracht de kwaliteit en de intensiteit van oudercontacten te verbeteren, waardoor de ouderbetrokkenheid zal vergroten. Een argument vóór het gebruik van

communicatie als factor is dat de onderzoeker als leerkracht directe invloed uitoefent op de praktijk (Jeninga & Van Meersbergen, 2012). Een argument tegen het gebruik van communicatie als factor is dat de onderzoeker deel uitmaakt van de onderzoekspraktijk en daardoor diens verwachtingen de resultaten van dit onderzoek kunnen kleuren.

Aan de hand van de verkregen informatie, is in figuur 6 het volgende conceptueel model opgesteld:

Figuur 6 – Conceptueel model

2.2 Onderzoeksvraag

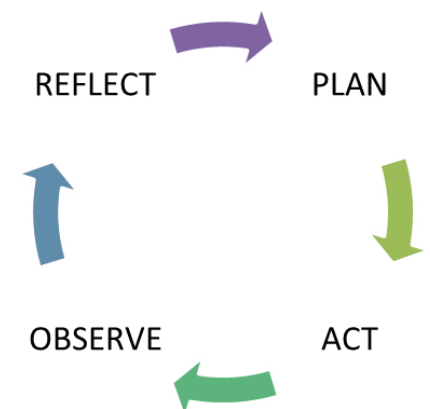
De definitieve onderzoeksvraag luidt: *‘Hoe kan ik als leerkracht door middel van een interventie binnen de factor communicatie ouderbetrokkenheid verbeteren?’* In dit onderzoek wordt dieper op de factor *communicatie* ingegaan door de effectiviteit van *oudercontacten op maat* te meten en daarmee de kwaliteit van oudercontacten te verbeteren.

Hoofdstuk 3 – Onderzoeksstrategie en –methoden

3.1 Onderzoeksparadigma en -strategie

Dit onderzoek valt binnen het kritisch-emancipatorisch onderzoeksparadigma, aangezien de onderzoeker hierin door continue interactie met betrokkenen tot ontwikkeling komt (Andriessen, 2010). Dit onderzoek houdt zich tevens bezig met het kritisch bevragen van een praktijkprobleem, waarbij de onderzoeker kritisch naar de eigen onderzoeksresultaten kijkt (Carr & Kemmis, 1986). Het onderzoek heeft als motief kennis te verkrijgen om beter te handelen in een bepaalde situatie en daarmee de situatie te beïnvloeden (Schuman, Montesano, & De Lange, 2010). De onderzoeker zal fungeren als participant en wil met haar leerkrachthandelen inspelen op ouderbetrokkenheid (Andriessen, 2010).

Als onderzoeksstrategie is gekozen voor actieonderzoek. Ponte (2006) definieert actieonderzoek als een type kwalitatief onderzoek waarbij professionals hun handelen in de praktijksituatie systematisch onderzoeken en verbeteren. Schuman e.a. (2010) voegen eraan toe dat de onderzoeker via sociaalwetenschappelijke onderzoekstechnieken en strategieën reflecteert op het eigen handelen in de praktijksituatie. Het uitproberen van interventies, hiervan leren en modificeren staat volgens Baarda (2005) in actieonderzoek centraal. De onderzoeker leert hiermee ervarend gericht (Kolb, 1984). Dit onderzoek is gericht op het verbeteren van de oudercontacten door middel van een op een verandering gerichte interventie. De cyclus van actieonderzoek is in figuur 7 te zien (Carr & Kemmis, 1986).

Figuur 7 – Plan, Act, Observe, Reflect model (Carr & Kemmis, 1986)

Volgens Schuman e.a. (2010) worden leerkrachten gezien als reflectieve professionals die hun praktijksituatie verbeteren of veranderen: zij geven zelf richting aan de gewenste verbetering en onderzoeken en evalueren de resultaten. De interventie is cyclisch, doordat door nieuw verworven kennis na afronding van de cyclus, nieuwe kennis wordt gebruikt om de eigen praktijk te verbeteren. Vragen die bij de onderzoeker ontstaan zijn aanleiding om te continueren met de bestaande cyclus of zelfs te starten met een nieuwe cyclus (Harinck, 2008).

3.2 Respondentengroep

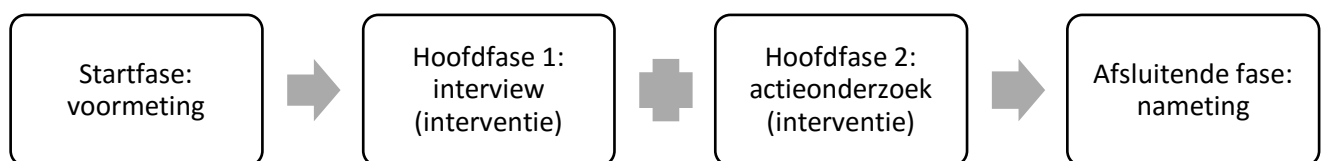
Basisschool X telt 227 leerlingen, die zijn verdeeld over dertien groepen. Het schoolteam telt, inclusief conciërge en sanitair medewerksters, eenentwintig personeelsleden. De school fuseert binnen drie schooljaren met een basisschool uit hetzelfde dorp.

Op basisschool X zijn twee groepen 8 (8A: tweeëntwintig leerlingen, 8B: twintig leerlingen). Het actieonderzoek wordt gedurende zes weken uitgevoerd onder de ouders van één groep 8 (groep 8B) (n=40) van basisschool X te gemeente X.

Groep 8B bestaat uit twintig leerlingen, waarvan zeventien leerlingen in een gezin met een vader en moeder wonen. Drie leerlingen hebben gescheiden ouders: Leerling één woont voornamelijk bij haar moeder en in de weekenden bij haar vader. Leerling twee woont bij haar moeder en haar vader woont zowel bij hen in huis als bij zijn tweede partner. Tijdens het actieonderzoek heeft een ouderpaar bekend gemaakt dat zij gaan scheiden. Leerling drie woont bij haar moeder en zal in de weekenden naar haar vader gaan.

3.3 Onderzoeksmethoden

Dit onderzoek wordt onderscheiden in drie fasen, figuur 8 geeft deze weer:

Figuur 8 – Onderzoeksfasen

3.3.1 Voormeting - enquête

De enquête is samengesteld op basis van het Handboek '*Ouders in de school*'; de criteria van ouderbetrokkenheid 3.0 volgens De Vries (2015). De enquête geeft de onderzoeker een algemeen beeld van hoe respondenten kijken naar de elementen van ouderbetrokkenheid 3.0. Voor een weergave van de enquête wordt u doorverwezen naar bijlage 1.

Respondenten geven hun keuze aan op een vierpuntschaal, met de punten 1: nooit, 2: soms, 3: vaak en 4: altijd. Op het blad maakt de respondent kenbaar of deze een vader of een moeder is. Hiervoor is gekozen aangezien de onderzoeker eventuele verschillen kan

constateren. Doordat een respondent geen naam hoeft in te vullen wordt de anonimiteit van de enquête gewaarborgd. De enquête bestaat uit een zevental vragen:

1. *School en ouders moeten samenwerken om het kind optimaal te kunnen laten ontwikkelen;*
2. *School en ouders zijn allebei verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het kind;*
3. *School en ouders zijn allebei verantwoordelijk voor de opvoeding van het kind;*
4. *Voor de ontwikkeling van het kind is de thuissituatie even belangrijk als de schoolsituatie;*
5. *De samenwerking tussen de school en ouders is niet-vrijblijvend;*
6. *Er is een gelijkwaardige samenwerking tussen de school en mij;*
7. *Ik ben geïnteresseerd in wat er bij mijn kind op school gebeurt.*

3.3.2 Interview als voorbereiding op interventie

Als voorbereiding op de interventie worden respondenten geïnterviewd om hun behoeften te verifiëren. De onderzoeker heeft extra informatie nodig alvorens zij de interventie kan toepassen. Het interview is niet anoniem, aangezien de onderzoeker per respondent de communicatiebehoeften verifieert. Voor een complete weergave van de vragen het interview wordt u doorverwezen naar bijlage 2. Het interview bestaat uit een drietal hoofdvragen:

1. *Wat mist u tot nu toe om betrokken te zijn bij uw kind?*
 - *Wat heeft u nodig om betrokken te zijn bij uw kind?*
2. *Ziet u de samenwerking tussen u en de school als gelijkwaardig?*
 - *(ja) Waaruit blijkt dat?*
 - *(nee) Wat is er nodig om een gelijkwaardige samenwerking aan te gaan?*
3. *Welke manier van communiceren stelt u op prijs?*

3.3.3 Interventie

Als interventie wordt met de interviewgegevens ingespeeld op de individuele communicatiebehoeften van de respondenten. Hiermee wordt bedoeld dat de onderzoeker met de interviewgegevens, per respondent de gewenste manier van communicatie met school beschrijft en deze uitvoert. Dit wordt overzichtelijk in een bestand verwerkt. Dit bestand wordt vergeleken met een groepsoverzicht van leerlingen (handelingsgericht

werken). De naam van deze interventie luidt: *'Oudergroepsplan'*. De onderzoeker kent daarbij haar eigen (begrips)omschrijvingen toe aan de uitspraken van de respondenten (coderen). Voor een concrete weergave van de interventie wordt u doorverwezen naar paragraaf 4.3 en bijlage 4. Vanuit het groepsplan is de onderzoeker in haar rol als leerkracht op de hoogte van de gewenste manier van contact van elk ouderpaar of elke ouder. Zij kan vanuit daar activiteiten opzetten die gericht zijn op het intensiveren en daarmee het verbeteren van de kwaliteit van het contact. De onderzoeker waarborgt binnen dit onderzoeksverslag de anonimiteit van de respondenten door namen niet voluit te schrijven.

Data verzamelen vanuit de interventie

De onderzoeker meet door middel van de nameting het effect van de interventie. Deze nameting meet door middel van evaluatievragen in hoeverre respondenten zich na de interventie betrokken voelen en in hoeverre zij tevreden zijn over de communicatie met de leerkracht.

Tijdens het onderzoek wordt een logboek bijgehouden per respondent(enpaar) waarin wordt beschreven wanneer er contact heeft plaatsgevonden en in welke vorm. Dit wordt tevens verwerkt in het leerlingvolgsysteem ParnasSys (ParnasSys, 2015). Aangezien in deze notities privé zaken worden beschreven, worden deze notities niet in dit onderzoek opgenomen. De zaken die in het logboek worden beschreven zullen meegenomen worden door de onderzoeker in haar rol als leerkracht. Zij zal haar leerkrachtattitude aanpassen aan de eventuele aangevulde behoeften van ouders.

3.3.4 Nameting - enquête

De nameting vindt plaats in de vorm van een halfopen enquête als aanvulling op de gesloten enquête van de voormeting. De onderzoeker wil met het behouden van de gesloten vragen toetsen in hoeverre respondenten na de interventie hetzelfde denken over de vragen. De enquête wordt met de volgende evaluatievragen uitgebreid:

- *In de periode na de eerste enquête/ het interview voel ik mij meer/hetzelfde/minder betrokken bij mijn kind;*
- *Ik merk dat op de volgende manier(en):*
- *Ik mis het volgende om betrokken te worden:*

- *Ik ben tevreden over de communicatie met de leerkracht (ja/nee)*
- *Ik merk dat op de volgende manier(en):*
- *Ik mis het volgende om tevreden te zijn over de communicatie:*

Voor een complete weergave van deze nameting wordt u doorverwezen naar bijlage 7.

3.4 Tijdsbestek

Dit onderzoek vindt plaats in een tijdsbestek van negen weken. Figuur 9 geeft de structuur van de meetmomenten van het onderzoek in de vorm van een onderzoeksdesign weer (Delnooz, 2010).

Fase	Datum
Startfase: Voormeting – enquête	Week 0: ma. 23 november + di 24 november 2015
Hoofdfase 1: Interview als voorbereiding op interventie	Week 1: ma. 30 november t/m vr. 4 december 2015
Hoofdfase 2: Interventie	Week 2: ma. 7 december t/m vr. 11 december 2015 Week 3: ma. 14 december t/m vr. 18 december 2015 Week 4: ma. 4 januari t/m vr. 8 januari 2016 Week 5: ma. 11 januari t/m vr. 15 januari 2016 Week 6: ma. 18 januari t/m vr. 22 januari 2016 Week 7: ma. 25 januari t/m vr. 29 januari 2016
Afsluitende fase: Nameting - enquête	Week 8: ma. 1 februari t/m vr. 5 februari 2016

Figuur 9: onderzoeksdesign

3.5 Betrouwbaarheid, validiteit en kwaliteit

De onderzoeker werkt op verschillende manieren aan het verhogen van de validiteit en betrouwbaarheid van dit onderzoek, waaronder met behulp van het beschreven theoretisch kader. De onderzoeker heeft alle ouders van de leerlingen van groep 8 als respondent gekozen, waardoor dit de representativiteit van het onderzoek vergroot. De enquête in dit onderzoek is gebaseerd op de criteria van ouderbetrokkenheid 3.0 (De Vries, 2015). De

enquête en opgestelde brieven voor de respondenten zijn doorgesproken met directie van de onderzoeksschool en begeleider van dit master SEN-onderzoek. In dit onderzoek wordt zowel gebruik gemaakt van een kwantitatieve (enquête) als een kwalitatieve (interview) dataverzamelmethode. De combinatie van deze dataverzamelmethode verhoogt de geldigheid van de onderzoeksresultaten (triangulatie) (De Lange, Schuman, & Montesano Montessori, 2011).

De onderzoeker is er zich van bewust dat de betrouwbaarheid van de toepasbaarheid van dit onderzoek door verschillende factoren in twijfel kan worden gebracht. De validiteit van de onderzoeksgegevens kan in het gedrang gebracht worden, aangezien de enquête tijdens de nameting aangevuld wordt met evaluatievragen. De onderzoeker maakt daarnaast deel uit van het onderzoek en kan invloed uitoefenen op de onderzoeksgegevens. Er kan niet met zekerheid worden gesteld dat de objectiviteit van de onderzoeker gewaarborgd is, aangezien onderzoek wordt bepaald door voorkennis van de onderzoeker. Er moet rekening worden gehouden met eigen betekenisverlening door de onderzoeker en daarnaast een collectieve betekenisverlening van respondenten (Reason & Bradbury, 2001).

3.6 Ethische aspecten

De onderzoeker heeft rekening gehouden met de gedragscode praktijkgericht onderzoek voor het hbo door de vijf uitgangspunten terug te laten komen in haar onderzoek (Kallenberg, Koster, Onstenk, & Scheepsmas, 2007). De onderzoeker heeft zowel het professionele als het maatschappelijke belang gediend door ouderbetrokkenheid als relevant thema te kiezen en een toepasbare oplossing voor de praktijk te bedenken (Andriessen, Onstenk, Delnooz, Smeijsters, & Peij, 2010). De onderzoeker is respectvol door de regelgeving van het doen van onderzoek binnen dit vakgebied na te volgen. Daarbij houdt de onderzoeker rekening met rechten, belangen, zienswijzen en opvattingen van betrokkenen door nauwkeurig, compleet, juist en navolgbaar te rapporteren en daarmee zorgvuldig tewerk te gaan. Ook door collegiale afstemming met de directeur en collegae en door ouders te informeren over 'het waarom', wil de onderzoeker haar zorgvuldigheid tonen. De onderzoeker is integer door kritische noten te verwerken in dit onderzoek en hierdoor kritisch te zijn ten aanzien van de praktijk en de theorie. Zij is aanspreekbaar op

haar gedrag tijdens het uitvoeren en verwerken van het onderzoek. De onderzoeker heeft in dit onderzoek haar keuzes en gedrag verantwoord.

Hoofdstuk 4 – Data-analyse en resultaten

In dit hoofdstuk worden de data en de resultaten van het onderzoek beschreven. Verschillende figuren geven de onderzoeksgegevens schematisch weer.

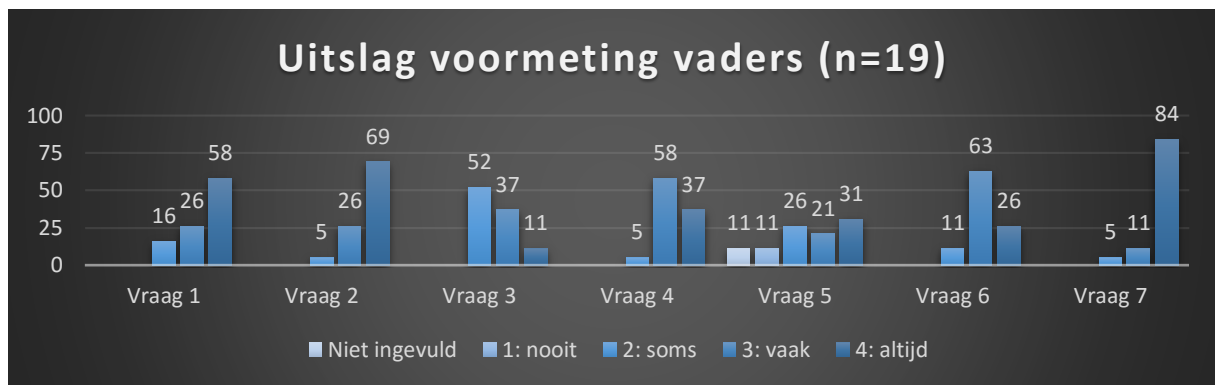
4.1 Enquête als voor- en nameting

Van de veertig uitgegeven enquêtes heeft de onderzoeker bij de voormeting negenendertig ingevulde enquêtes teruggekregen. Respondenten konden op de enquête aangeven of zij een vader of een moeder zijn. Twintig moeders en negentien vaders hebben deze enquête ingevuld.

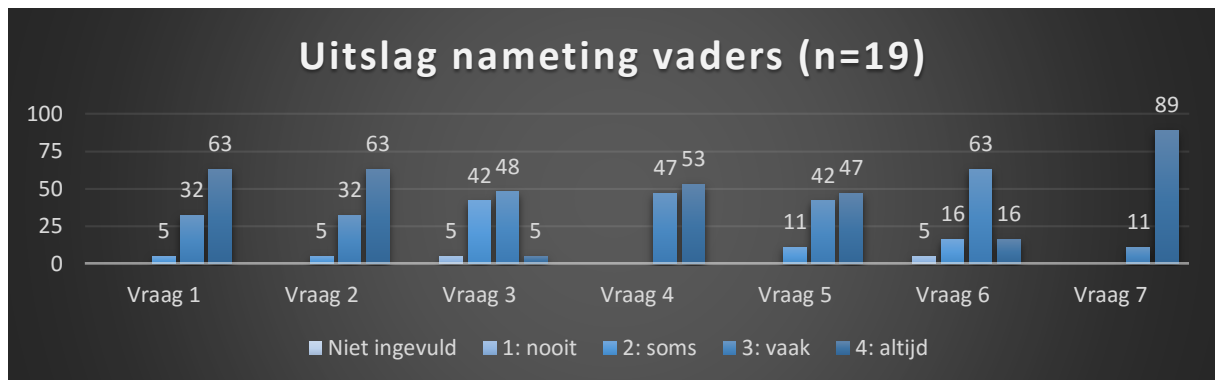
Van de veertig uitgegeven enquêtes heeft de onderzoeker bij de nameting achtendertig ingevulde enquêtes terug ontvangen. Zowel negentien vaders als moeders hebben deze enquête ingevuld.

Resultaten enquête

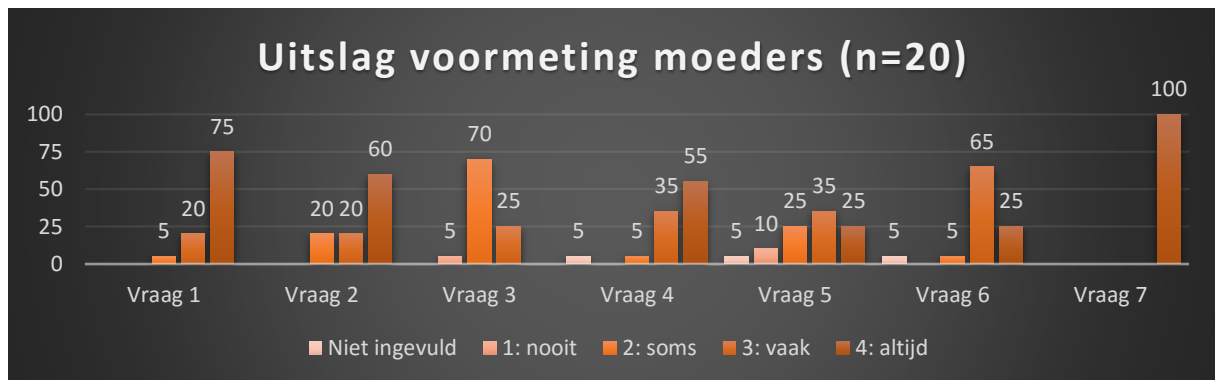
Figuur 10 t/m 13 geven de uitslagen van de enquête schematisch weer. De scores zijn in percentages, aangezien het aantal respondenten bij beide metingen ongelijk is. De ontbrekende enquêtes worden hierdoor buiten beschouwing gelaten en hebben geen verdere invloed op de onderzoeksresultaten. Er is gekozen om de resultaten van de voor- en nameting onder elkaar te plaatsen, zodat er in één oogopslag kan worden vergeleken. Er is door de onderzoeker onderscheid gemaakt tussen vaders en moeders om eventuele opvallende verschillen te kunnen signaleren. Voor de ruwe onderzoeksresultaten van de voor- en nameting wordt u doorverwezen naar bijlage 6 en 9.

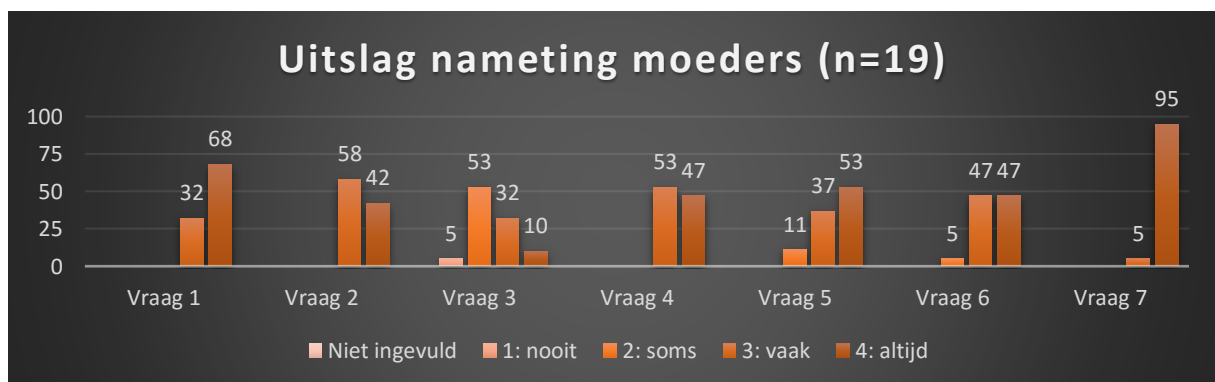
Figuur 10 – Uitslag voormeting, enquête onder de vaders, in procenten

Figuur 11 - Uitslag nameting, enquête onder de vaders, in procenten

Figuur 12 – Uitslag voormeting, enquête onder de moeders, in procenten

Figuur 13 – Uitslag nameting, enquête onder de moeders, in procenten

De vragen die bij de enquête zijn gesteld zijn als volgt:

1. *School en ouders moeten samenwerken om het kind optimaal te kunnen laten ontwikkelen;*
2. *School en ouders zijn allebei verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het kind;*
3. *School en ouders zijn allebei verantwoordelijk voor de opvoeding van het kind;*
4. *Voor de ontwikkeling van het kind is de thuissituatie even belangrijk als de schoolsituatie;*
5. *De samenwerking tussen de school en ouders is niet-vrijblijvend;*
6. *Er is een gelijkwaardige samenwerking tussen de school en mij;*
7. *Ik ben geïnteresseerd in wat er bij mijn kind op school gebeurt.*

Verschillende zaken kunnen uit de grafieken van de metingen worden afgeleid. 100% van de moeders geeft bij de voormeting aan dat zij geïnteresseerd is bij wat er bij hun kind op school gebeurt. 0% van de moeders geeft aan dat school en ouders beiden verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van het kind. 10% van de in totaal negenendertig respondenten beantwoordt de vraag dat de samenwerking tussen school en ouders niet-vrijblijvend is met 'nooit'. Als wordt gekeken naar de antwoorden van alle vragen, dan beantwoordt 78% van de negenendertig respondenten alle vragen met 'vaak' en 'altijd' (vaak: 31%, altijd: 47%). Onder de twintig moeders beantwoordt 49% alle vragen met 'altijd' en 29% met 'vaak'. Onder de negentien vaders beantwoordt 45% alle vragen met 'altijd' en 35% met 'vaak'.

Bij de nameting hebben alle respondenten de vragen volledig ingevuld, waardoor er een grafiekbalk minder is in vergelijking met de voormeting. 100% van de vaders geeft aan dat de thuissituatie even belangrijk is voor de ontwikkeling van het kind als de schoolsituatie (47% vaak, 53% altijd). Ook 100% van de moeders geeft dit aan (53% vaak, 47% altijd). Bij de vraag dat er een gelijkwaardige samenwerking is tussen school en ouders geeft 5% van de vaders aan dat dit 'nooit' is. 16% geeft aan dat dit 'soms' is.

Vergeleken met de voormeting is de spreiding van de antwoorden bij vraag 3 bij de nameting groter. Vergeleken met de voormeting is de spreiding van de antwoorden bij vraag 4 bij de nameting kleiner. Vergeleken met de voormeting is de spreiding van de antwoorden bij vraag 5 bij de nameting kleiner.

4.2 Voorbereiding interventie – interview

Voorafgaand aan de enquête zijn respondenten schriftelijk uitgenodigd om deel te nemen aan een interview. Aangezien de veertig respondenten in dit onderzoek per ouderpaar hun kind vertegenwoordigen, zijn deze per ouderpaar uitgenodigd. Van de twintig uitgenodigde respondentenparen, zijn negentien respondentenparen door de onderzoeker geïnterviewd. Het twintigste respondentenpaar geeft aan geen tijd te hebben om deel te nemen aan het interview gezien hun werkdruk en drie kinderen. Zeven van de negentien geïnterviewde respondenten gaf de voorkeur aan een telefonisch interview. Twaalf respondenten hebben na schooltijd deelgenomen aan het interview op school. Bij vijftien van de negentien interviews was een moeder aanwezig of stond een moeder de onderzoeker telefonisch te woord, bij drie interviews was een vader aanwezig of stond een vader de onderzoeker telefonisch te woord en bij één interview waren beide ouders aanwezig.

Resultaten interview

Uit de interviews heeft de onderzoeker informatie verkregen die vervolgens verwerkt is in een groepsplan. In dit overzicht wordt de naam van de leerling aangegeven, daarnaast hun wensen en het schema wordt compleet gemaakt door een kolom waar eventuele opmerkingen in geplaatst worden.

Voor een totale weergave van het overzicht wordt u doorverwezen naar bijlage 4. De onderzoeker kiest ervoor om veelvuldig genoemde punten in kaart te brengen. Uit het interview met de negentien respondenten(paren) komen verschillende punten naar voren, deze geven figuur 14 en 15 schematisch weer. Verschillende respondenten(paren) hebben meerdere behoeften aangegeven.

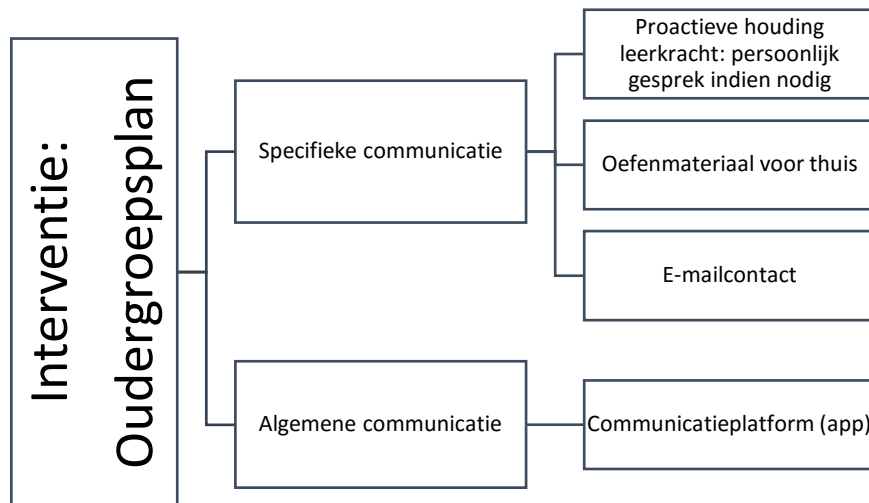
Figuur 14 – Punten uit de interviews met respondenten

Figuur 15 – Communicatiebehoeften van respondenten

4.3 Concretisering van interventie

Vanuit de interventie (het '*oudergroepsplan*') zijn verschillende activiteiten opgezet, die de onderzoeker gedurende zes weken heeft uitgevoerd. Figuur 16 geeft de interventie schematisch weer. Er wordt in de interventie een tweedeling gemaakt tussen specifieke communicatie (enkel gericht op de ouder(s) van de desbetreffende leerling) en algemene communicatie (gericht op de ouders van alle leerlingen uit de klas). In de volgende deelparagrafen worden de activiteiten verder toegelicht.

Figuur 16 – Concretisering interventie

4.3.1 Persoonlijk gesprek door middel van proactieve houding leerkracht

Uit de interviews blijkt dat vijftien van de negentien respondenten een proactieve houding van de leerkracht verwacht. Respondenten wensen dat wanneer er een bijzondere situatie plaatsvindt, zij via een persoonlijk gesprek op de hoogte willen worden gebracht (figuur 15). Wanneer er sprake is van een bijzondere situatie (incident, bijzondere ontwikkeling of perioden van stilstand e.d.) nodigt de onderzoeker in haar rol als leerkracht ouders uit voor een persoonlijk gesprek. In figuur 16 wordt het persoonlijk gesprek aangevuld met 'indien nodig', aangezien dit niet van toepassing is bij leerlingen waarbij de ontwikkelingen volgens de norm verlopen.

4.3.2 Oefenmateriaal voor thuis

De periode waarin dit onderzoek heeft plaatsgevonden is essentieel voor het eindadvies van de leerlingen, aangezien er naar de citotoetsen in januari is toegewerkt. In het interview geven vier van de negentien respondenten aan (extra) oefenmateriaal te willen krijgen voor hun kind (figuur 14). De onderzoeker observeert in haar rol als leerkracht de werkhouding en analyseert resultaten van haar leerlingen. Bij drie leerlingen heeft de onderzoeker ouders afhankelijk van hun communicatiebehoefte hiervan op de hoogte gesteld. Drie leerlingen krijgen, op aanvraag van hun ouders, op een vakgebied waar zij zwak op scoren extra

oefenstof om thuis te oefenen. Ouders werden hiervan op de hoogte gesteld en stonden open voor het willen begeleiden van hun kind bij het oefenen.

4.3.3 E-mailcontact

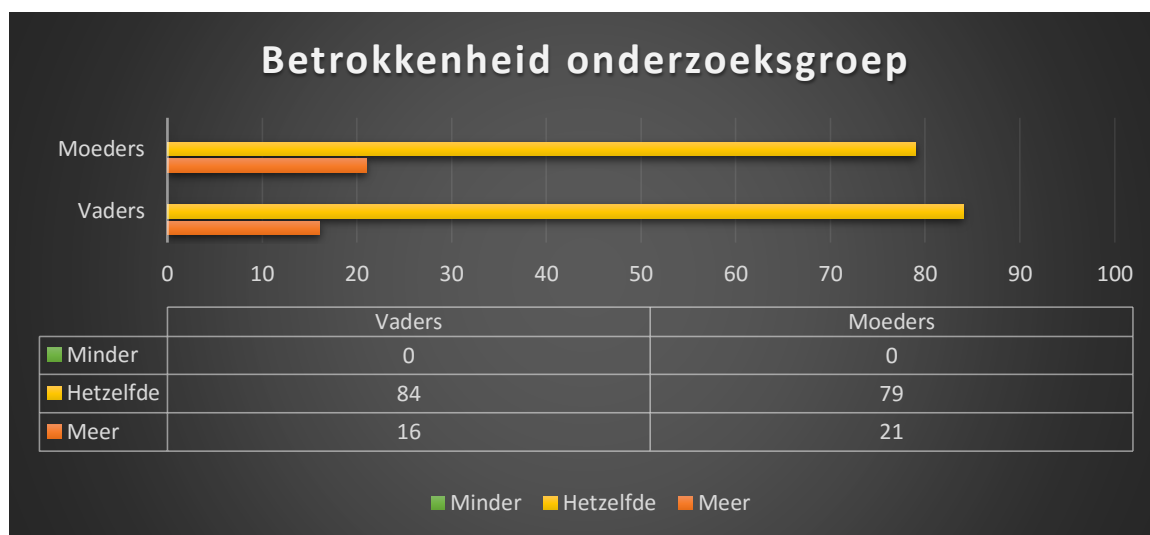
Voor de onderzoeker wordt duidelijk welke ouderparen contact willen hebben via e-mail. Zij heeft, aangezien deze ouderparen aangeven dat zij niet altijd de mogelijkheid hebben om voor een gesprek op school langs te komen, ouders op de hoogte gesteld van zaken rondom de ontwikkeling van hun kind en daarnaast vragen beantwoord van ouders. Ouders weten dat zij de leerkracht kunnen benaderen via e-mail. Op welke manier ouders dit waarderen geven figuur 15 en 16 weer.

4.3.4 Communicatieplatform

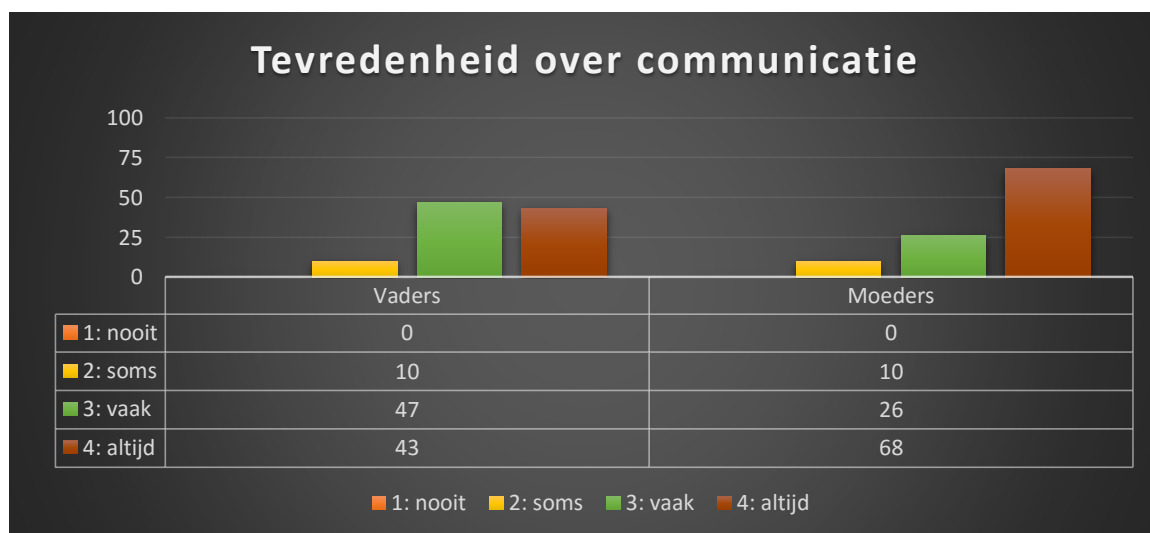
Figuur 13 toont aan dat zes van de negentien respondenten in het interview aangeven dat zij graag algemene informatie via een applicatie willen verkrijgen. In figuur 14 geven vijf van de negentien respondenten aan dat zij meer betrokken willen worden bij klassenactiviteiten. Met deze activiteiten speelt de onderzoeker in op de twee hierboven genoemde punten. De onderzoeker zal met instemming van de directie, samen met de leerkrachten van de andere groep 8, een communicatieplatform in de vorm van een app introduceren om tegemoet te komen aan de belevingswereld van de respondenten. De school hoort in de communicatie rekening te houden met de omstandigheden waarin ouders leven (Bolks, 2011). Voor deze app is een schoolbreed beleid ontwikkeld, welke wordt beschreven in de verwerkingsopdracht van de module *beleid en organisatie*. Deze app is ervoor bedoeld om interactief contact tussen ouders en school te intensiveren. Ouders kunnen direct reageren op geplaatste berichten. Daarnaast worden ouders op de hoogte gehouden van schoolse activiteiten van hun kind. Voor de brief met daarin het beleid rondom dit communicatieplatform, wordt u doorverwezen naar bijlage 5. Deze app wordt ook ingezet in de tweede groep 8, om ervoor te waken dat één van beide groepen 8 ondergeschikt raakt. De gegevens uit de andere groep 8 worden niet meegenomen in de onderzoeksgegevens. Daarbij is ethisch verantwoord tewerk gegaan door ouders via een brief toestemming te vragen om foto's te plaatsen van hun kind via deze app.

Resultaten enquête als nameting

In paragraaf 3.3.4 wordt beschreven dat de nameting is aangevuld enkele open en gesloten evaluatievragen. De open vragen laten de respondent benoemen wat deze goed vindt aan, of eventueel anders zou willen zien in de communicatie met school. Figuur 17 en 18 geven de resultaten van deze evaluatievragen schematisch weer.

Figuur 17 – Mate van betrokkenheid van respondenten na activiteiten in procenten (vraag 1)

Figuur 18 – Mate van tevredenheid over communicatie met onderzoeker in haar rol als leerkracht in procenten (vraag 2)

Uit de enquête kunnen verschillende resultaten worden vastgesteld. Als in figuur 17 wordt gekeken naar de ervaren betrokkenheid, dan geeft 84% van de vaders en 79% van de

moeders aan hetzelfde betrokken te zijn als voor de interventie. 16% van de vaders en 21% van de moeders ervaart meer betrokken te zijn na de interventie. 0 procent van beide respondentenparen geeft aan zich minder betrokken te voelen.

Respondenten hebben de mate van tevredenheid aangegeven over de communicatie tussen hen en de leerkracht. Figuur 18 geeft de resultaten weer. 43% van de vaders en 68% van de moeders geeft aan 'altijd' tevreden te zijn over de communicatie met de leerkracht. 47% van de vaders en 26% van de moeders geeft aan 'vaak' tevreden te zijn over de communicatie met de leerkracht. 10% van de vaders en 10% van de moeders geeft aan 'soms' tevreden te zijn over de communicatie met de leerkracht;

4.4.1 Punten uit de evaluatie

In de enquête hebben respondenten bij de open vragen aan kunnen geven wat zij goed vinden aan, of anders willen zien bij de communicatie tussen school en hen. Daarbij konden zij aangeven hoe zij optimaal betrokken willen worden door school. Sterke punten die door respondenten zijn beschreven, zijn dat de leerkracht een open houding heeft en openstaat voor een gesprek met ouders. Zes van de negenendertig respondenten geven aan dat zij de communicatie per e-mail prettig vinden. Tien van de negenendertig respondenten geven aan dat zij het prettig vinden dat zij op de hoogte worden gehouden van klassenactiviteiten door middel van een applicatie. Het proactieve contact dat door de leerkracht wordt gezocht wordt door vier van de negenendertig respondenten aangegeven als pluspunt. Daarbij wordt door een enkele respondent aangegeven dat de leerkracht in gesprek gaat met ouders en daarmee het beste zoekt voor de leerling. Een andere respondent geeft aan dat deze vindt dat de samenwerking tussen de ouder en de school gelijkwaardig is.

Uit de eindevaluatie zijn daarnaast verschillende aandachtspunten naar voren gekomen. Drie van de negenendertig respondenten geven aan dat zij wensen dat er in een schooljaar meerdere ouderavonden of samenkomsten plaatsvinden. Hierdoor willen ouders beter op de hoogte worden gehouden van de ontwikkeling van hun kind. Ze kunnen dan sneller ingrijpen, wanneer dat nodig is. Vier van de negenendertig respondenten geven aan dat zij een evaluatie of rapportage wensen van de ontwikkeling van hun kind. Zo kunnen zij zien waar hun kind extra aandacht nodig heeft. Een enkele respondent wenst vaker proactief contact van school. Dit is gericht op ervaringen van eerdere schooljaren.

Hoofdstuk 5 – Conclusies en discussie

Door middel van de interventie in de vorm van maatwerk op het gebied van oudercontacten, is antwoord gevonden op de onderzoeksvraag. In dit hoofdstuk worden conclusies getrokken op basis van de onderzoeksresultaten.

5.1 Onderzoeksvraag

Aan de hand van de probleemanalyse is een globale onderzoeksvraag opgesteld: *‘Op welke manier kan ik als leerkracht ouderbetrokkenheid in groep 8 verbeteren?’*. Door middel van het theoretisch kader is deze onderzoeksvraag geconcretiseerd: *‘Hoe kan ik als leerkracht door middel van een interventie binnen de factor communicatie ouderbetrokkenheid verbeteren?’*

Kwalitatief goede communicatie met elke individuele ouder wordt gezien als de essentie van effectieve ouderbetrokkenheid (Jacobs, 2008). Daarnaast wijst onderzoek uit dat een proactieve houding van de leerkracht in het onderhouden van contact, ouderbetrokkenheid stimuleert (Hoover-Dempsey & Sandler, 1997).

Uit de onderzoeksresultaten wordt geconcludeerd dat de factor communicatie invloed heeft op de ouderbetrokkenheid van zeven respondenten. Respondenten geven tijdens de evaluatie aan dat dit dankzij de ingezette activiteiten is, waaronder het hebben van e-mailcontact en de applicatie. De hierboven beschreven theorieën kunnen door de onderzoeksresultaten uit dit onderzoek worden bevestigd. De onderzoeker heeft zich gericht op het kwalitatieve aspect van onderzoek doen, namelijk het verbeteren van de kwaliteit van oudercontacten. De communicatiemanieren zijn uitgebreid. Daarbij zijn door het communicatieplatform (app) ouders vaker op de hoogte gesteld van algemene zaken, waardoor de afstand tussen school en thuis verkleind wordt. Aangezien er binnen dit onderzoek met authentieke respondenten wordt gewerkt, kan geen gegeneraliseerde conclusie worden getrokken. In paragraaf 5.2 wordt het antwoord op de onderzoeksvraag verder aangevuld met conclusies die uit de activiteiten zijn getrokken.

5.2 Conclusies

Vanuit de interventie zijn activiteiten uitgevoerd. Deze activiteiten zijn gebaseerd op de individuele behoeften van de respondenten. Er kunnen hierdoor verschillende conclusies uit dit onderzoek worden getrokken.

5.2.1 Contactmomenten

In het theoretisch kader komt naar voren dat naarmate de leerling ouder wordt, de verantwoordelijkheid van ouders minder wordt (Stroetinga & Maas, 2013). Echter, ouderbetrokkenheid blijft aanwezig (De Vries, 2010). De onderzoeker is zich, als leerkracht van groep 8, hiervan bewust. Daarbij is het zo dat bij leerlingen die probleemloos meegaan op school, minder contactmomenten plaatsvinden met ouders, omdat dat niet nodig is. Drie van de negentien respondenten beaamen deze uitspraak. Dat zou een reden kunnen zijn dat verschillende respondenten aangeven hetzelfde betrokken te zijn na de interventie. Het kan zijn dat respondenten na de interventie (nog) niet tevreden zijn over de contactmomenten met de leerkracht en hun betrokkenheid. Dit hebben zij bij de nameting kunnen aangeven. Dit wordt door de onderzoeker meegenomen. Een voorbeeld hiervan is dat ouders behoefte hebben aan een maandelijkse rapportage van de ontwikkeling van hun kind. In paragraaf 5.4.1 worden verdere opmerkingen beschreven.

5.2.2 Leerkrachthandelen

Vijf respondenten geven bij de nameting aan dat zij de relatie tussen hun kind en de leerkracht belangrijk vinden. Daarbij geven vijftien respondenten aan dat een proactieve houding van de leerkracht gewenst wordt. Egberts (2007) bevestigt dit met zijn theorie. Als wordt gekeken naar het ecologische model van de leerling van Jeninga & van Meersbergen (2012) valt op dat veranderingen bij het ene element gevolgen hebben voor de andere elementen binnen het systeem en het systeem als geheel (Van Doorn & Verheij, 2008). Uit de interviewresultaten en daarnaast de theorie concludeert de onderzoeker dat de aandacht voor de context van een leerling bevorderlijk is voor het functioneren van de leerling op school.

5.2.3 Interactieve communicatie

Binnen ouderbetrokkenheid 3.0 is communiceren op interactieve wijze een uitgangspunt (De Vries, 2015). Door het toenemend gebruik van social media raakt men gewend aan snel en effectief communiceren (De Vries, 2015). Dit is volgens De Vries (2015) communicatie op een 3.0-wijze. Naast de technologische beweging is ook het feit dat we leven om optimaal betrokken te zijn bij informatieoverdracht en het ontwikkelen van nieuwe informatie (De Vries, 2015). Door de interventie in de vorm van een communicatieplatform heeft de onderzoeker willen inspelen op de uitspraak van De Vries (2015). Uit de resultaten van de nameting komt naar voren dat tien van de achtendertig respondenten het prettig vinden om via het communicatieplatform op de hoogte te blijven van wat er in de klas gebeurt. Onder de respondenten geeft 16% van de vaders aan en 21% van de moeders aan zich meer betrokken te voelen. Zij geven tevens aan dat dit door middel van de applicatie is.

Verschil ouders

In figuur 14 geeft 84% van de vaders aan dat zij hun betrokkenheid hetzelfde ervaren dan voor de interventie. 79% van de moeders geeft aan dat hun betrokkenheid hetzelfde is dan voor de interventie. In figuur 18 geven vaders en moeders hun mate van tevredenheid over de communicatie tussen hen en de leerkracht aan. 47% van de vaders beantwoordt de vraag met 'vaak', in tegenstelling tot de moeders waarvan 26% de vraag met 'vaak' beantwoordt. Als wordt gekeken naar de onderzoekscontext wordt voorzichtig geconcludeerd dat voornamelijk moeders het gezin vertegenwoordigen wanneer zij contactmomenten hebben met school. In vier van de negentien interviews werd deze uitspraak bevestigd door respondenten. Bij zowel de voor- als nameting is de spreiding van antwoorden op vraag 3, *'School en ouders zijn allebei verantwoordelijk voor de opvoeding van het kind'*, tussen vaders en moeders verschillend. In paragraaf 4.1 werd beschreven dat 49% van alle moeders de vragen met 'altijd' en 29% met 'vaak' beantwoordt. 45% van de vaders beantwoordt alle vragen met 'altijd' en 35% met 'vaak'. Hieruit blijkt dat er geen grote verschillen zijn tussen vaders en moeders over de visie op de criteria van ouderbetrokkenheid 3.0 (De Vries, 2015).

5.3 Beperkingen van dit onderzoek

Dit onderzoek is onder een kleine doelgroep afgenomen (n=40). Bij een kleine respondentengroep kan één respondent grotere invloed uitoefenen op de onderzoeksresultaten vergeleken bij een grotere respondentengroep.

Verschillende respondenten hebben enkele vragen uit de enquête niet kunnen interpreteren, waardoor ze de voormeting niet volledig hebben ingevuld. Als wordt gekeken naar vraag 5 (*'De samenwerking tussen ouders en school is **niet-vrijblijvend**.'*) valt op dat er bij de voormeting vier van de negenendertig respondenten de vraag niet hebben ingevuld. Hieruit kunnen verschillende conclusies worden getrokken. Het kan zijn dat respondenten door deelname aan dit onderzoek een beter beeld zijn gaan vormen over deze uitspraak. Bij de nameting is de vraag anders geformuleerd: *'De samenwerking tussen ouders en school is **verplicht**.'* In de resultaten is te zien dat er een verschuiving plaatsvindt tussen de grafiekstaven: bij de voormeting zijn het aantal grafiekstaven meer verspreid. Bij de nameting beantwoorden respondenten deze vraag met 'vaak' en 'altijd'.

Data kan beïnvloed zijn doordat sociaal wenselijke antwoorden zijn gegeven door respondenten. Respondenten kunnen onderling invloed uitoefenen op elkaar of elkaars gedrag door opmerkingen te delen of vragen te stellen, waardoor dit zowel negatieve als positieve invloed kan hebben op de onderzoeksgegevens. Zoals eerder in de theorie wordt beschreven zijn er verschillende onderzoeken gedaan naar ouderbetrokkenheid met daarin verschillende meetinstrumenten (Bakker, Denessen, Dennissen, & Oolbekkink-Marchand, 2013). Er kan hierdoor geen systematische vergelijking worden gemaakt met andere onderzoeken.

Het kan zo zijn dat de interventie niet voor iedere respondent in een tijdsbestek van zes weken naar wens is ontwikkeld. Het kan zijn dat één respondent twee enquêtes heeft ingevuld, omdat we te maken hebben met respondentenparen. Respondenten worden geïnterviewd op school, wat inhoudt dat zij niet in hun natuurlijke omgeving zijn: dat kan invloed hebben op hun gedrag en antwoorden (De Lange, Schuman, & Montesano Montessori, 2011). Zowel interne als externe factoren kunnen de antwoorden van een respondent tijdens het interview beïnvloeden. Bij interne factoren kan gedacht worden aan een laag sociaal milieu. Bij externe factoren kan gedacht worden aan een onenigheid of

discussie tussen de respondent en een ander persoon voor aanvang van het interview. Het kan zo zijn dat een respondent niet compleet is in het interview, waardoor er zaken niet aan het licht komen die van belang kunnen zijn voor het onderzoek. Er kan niet met zekerheid worden aangetoond dat dit onderzoek voldoende informatie geeft over de betrokkenheid van de respondenten. De onderzoeksgegevens kunnen op verschillende manieren worden geïnterpreteerd. Het kan zo zijn dat de onderzoeker door gebrek aan inzicht niet tot verschillende conclusies komt.

5.4 Bevorderende factoren van dit onderzoek

Bevorderende factoren kunnen als voordelen binnen dit onderzoek worden bestempeld. De periode waarin het onderzoek plaatsvond, was in de periode waarin de leerlingen en ouders samen met de leerkracht naar de citotoetsen van groep 8 toe hebben gewerkt (en dus naar het eindadvies). Door educatief partnerschap blijkt dat opbrengstgericht werken wordt versterkt (School aan zet, 2013). Dit kwam in de onderzoekscontext tot z'n recht, doordat de onderzoeker in haar rol als leerkracht contact heeft gehad over oefenmogelijkheden voor leerlingen thuis. Dit vond plaats passend bij de communicatiebehoefte per respondent. Daarnaast hebben de contactmomenten tussen de onderzoeker en de respondenten een bijdrage geleverd aan de relatie tussen beide partijen: drie respondenten gaven bij de nameting aan het prettig te vinden 'gehoord' te worden door de leerkracht. Naast dat de kennis van de onderzoeker in het belang van dit onderzoek wordt verhoogd, levert dit onderzoek tevens nieuwe inzichten op om in andere (onderwijs)contexten toe te passen. De onderzoeker biedt de onderwijscontext met dit onderzoek een advies om ouderbetrokkenheid te verbeteren.

5.5 Ethiek

Op verschillende wijzen heeft de onderzoeker binnen dit onderzoek ethisch verantwoord gewerkt. Bij de eerste informatieavond voor ouders heeft de onderzoeker als leerkracht aangegeven onderzoek te gaan doen binnen haar klas. Als toelichting van de enquête is ervoor gekozen om een toelichtingsbrief voor de respondenten toe te voegen. U wordt doorverwezen naar bijlage 3 en 8 voor de toelichtingsbrieven. In deze brief verklaart de onderzoeker beweegredenen van dit onderzoek en daarnaast hoe zij ethisch verantwoord

omgaat met de onderzoeksgegevens. Bij aanvang van de interviews is door de onderzoeker nogmaals verwoord tegenover de respondenten dat er zorgvuldig met de gegevens wordt omgegaan (Ponte, 2006): In de onderzoeksrapportage worden de gegevens geanonimiseerd, terwijl de gegevens die uit de interviews naar voren komen door de onderzoeker in haar rol als leerkracht worden ingezet in de onderwijscontext. Deze gegevens worden door directie en collegae die direct met de respondenten in contact staan ingezien. Na afloop van het onderzoek krijgt iedere respondent, mits deze hierin geïnteresseerd is, een onderzoeksrapportage van dit onderzoek. De onderzoeker zelf probeert steeds kritisch te zijn ten aanzien van haar eigen onderzoek (Kallenberg, Koster, Onstenk, & Scheepsma, 2007). Dit wordt door middel van feedback van collegae en critical friends vanuit de opleiding bevorderd. De onderzoeker heeft gepoogd alleen conclusies te trekken die in relatie staan tot de onderzoeksvraag. De onderzoeker heeft dit onderzoek uitgevoerd volgens de methodologische regels, beschreven in paragraaf 3.6.

5.6 Bijdrage van dit onderzoek

Naast kennisontwikkeling door het theoretisch kader heeft de onderzoeker zichzelf professioneel ontwikkeld in haar leerkrachthandelen. In paragraaf 5.9 en 5.10 komt de onderzoeker terug op haar professionele ontwikkeling. Communiceren met ouders is een vereiste competentie van leerkrachten (Bolks, 2011). De onderzoeker is, door het inzetten van de interventie, in deze competentie verder ontwikkeld. In zowel de theorie als in de praktijk wordt ondervonden dat de leerkracht een belangrijk aandeel heeft in de samenwerking met ouders (De Vries, 2015). De leerkracht staat direct in contact met de leerling binnen het ecologisch systeem (Bronfenbrenner, 1979). Daarbij laat de leerkracht met haar houding zien of ouders, welke ook binnen het ecologisch model direct in verbinding staan met de leerling, welkom zijn en dat er een relatie opgebouwd kan worden (Broersen, 2006). Met het doen van dit onderzoek heeft de onderzoeker de hierboven beschreven theorie kunnen terugzien in de onderwijscontext. Zij is zich bewust geworden van de bevorderende en belemmerende factoren van oudercontacten op maat en weet hierdoor goed in te spelen op de behoeften van ouders en daarmee hun kind.

5.7 Aanbevelingen en implementatie

Dit onderzoek is gehouden in de laatste groep van het primair onderwijs, aangezien de onderzoeker groepsleerkracht van groep 8 is. Dat zij als onderzoeker binnen groep 8 de meeste invloed heeft kunnen uitoefenen, zorgt ervoor dat er niet voor een andere onderzoeksgroep is gekozen. Naast dat uit dit onderzoek blijkt dat de relatie tussen ouders en school wordt gestimuleerd wanneer zij op de gewenste manier communiceren, zorgt men met de overdracht van de communicatiebehoeften van ouders dat de nieuwe leerkracht deze behoeften niet opnieuw moet uitzoeken. Met overdracht wordt bedoeld dat de groepsleerkracht, wanneer een leerling van groep wisselt, de communicatiebehoeften van ouders doorspeelt aan de volgende groepsleerkracht. Veranderingen kunnen worden doorgevoerd wanneer zij voldoende draagvlak hebben, en wanneer er een doorgaande lijn komt binnen de school, wordt uiteindelijk tijd bespaard die leerkrachten in andere zaken kunnen steken. Wanneer bij de start van de schoolloopbaan van een leerling per ouder of ouderpaar in kaart wordt gebracht welke vorm van communicatie hun voorkeur behoeft, kan dit schoolbreed benut worden.

Partnerschap komt van twee kanten: ouders moeten ervoor openstaan, maar daarnaast moet de leerkracht met haar houding aantonen dat ouders een belangrijk aandeel hebben in de samenwerking (Iritié, et al., 2011). Dit onderzoek bevestigt de hierboven beschreven theorie. De leerkracht maakt met haar houding het verschil, doordat vijf respondenten het belang aangeven van een relatie tussen leerkracht en leerling bij het bevorderen van ouderbetrokkenheid. Vijftien respondenten geven aan dat zij een proactieve houding van de leerkracht belangrijk vinden. De bereidheid van de respondenten om mee te doen aan dit onderzoek bevordert het partnerschap tussen de school en ouders en daarmee de wil vanuit ouders partnerschap aan te gaan.

5.8 Aanvullend onderzoek

Bij de onderzoeker is interesse gewekt om ditzelfde onderzoek te willen doen binnen een school waarin cultuurproblemen zich voordoen. Hierbij wordt gedacht aan allochtonen en/of vluchtelingen. De uitdaging ligt voor de onderzoeker in het benaderen van ouders met cultuurverschillen en daarin het communicatieve aspect van ouderbetrokkenheid.

Bij de onderzoeker is daarnaast interesse gewekt om onderzoek te doen naar het zo soepel mogelijk laten verlopen van de overstap van het primair onderwijs naar voortgezet onderwijs. De uitdaging ligt voor de onderzoeker in het achterhalen van betrokkenheidsafname van ouders in het voortgezet onderwijs. De onderzoeker is door een respondent op het idee gebracht.

5.9 Terugblik door onderzoeker

In dit onderzoek heeft de onderzoeker zich kwetsbaar opgesteld ten opzichte van de betrokkenen. Door de theoretische kennisconstructie en daarnaast het aannemen van een reflectief onderzoekende houding, heeft de onderzoeker haar professionele houding verder ontwikkeld. De resultaten van de onderzoeksopzet zijn per leerjaar en school en zelfs per klas verschillend, aangezien er wordt gewerkt met authentieke personen. De belangrijkste bevinding die de onderzoeker in dit onderzoek heeft gedaan, is dat een goede samenwerking tussen ouders en school positieve invloed kan hebben op het welzijn en de prestaties van een leerling. Het is grotendeels de taak van de leerkracht om deze samenwerking te onderhouden en te optimaliseren.

5.10 Relatie met basisdimensies en competenties

Als wordt gekeken naar de basisdimensies worden deze in dit onderzoek op de verschillende wijzen aangetoond. De onderzoeker ziet diversiteit in de groep als uitdaging. Hiervoor heeft zij zelfvertrouwen en vertrouwen moeten hebben in haar competenties in de omgang met verschillen. De interventie is gericht op het omgaan met diversiteit (A1). De onderzoeker zorgt voor een balans tussen instrumentele, communicatieve en normatieve aspecten van het beroep. Dit wordt voornamelijk beschreven in de paragrafen 3,6 en 5,5 (A2). De onderzoeker weet dat zij ertoe doet (Iritié, et al., 2011). Dit onderzoek is authentiek, omdat het gericht is op verdere professionalisering en kennisconstructie van de onderzoeker (A3). Op basis van praktijkervaringen en praktijkonderzoek draagt de onderzoeker bij aan verdere kennisontwikkeling, zowel voor haar eigen praktijk en zo nodig toepasbaar in andere praktijken. Dit wordt beschreven in paragraaf 5.9 (B1). De onderzoeker werkt handelingsgericht, waarbij ondersteuningsbehoeften van ouders en daarbij leerlingen centraal worden gesteld. De onderzoeker is er zich van bewust dat de leerling zich

ontwikkelt in wisselwerking met haar omgeving (Jeninga & Van Meersbergen, 2012). Dit staat beschreven in paragraaf 2.1.1 (B2.1). De onderzoeker is met dit onderzoek gericht op actieve participatie en partnerschap met ouders/verzorgers die bij de ontwikkeling van de leerling betrokken zijn (B2.2). De onderzoeker is vanuit een onderzoekende houding bezig geweest met het veranderen van de onderzoekscontext. Door middel van actieonderzoek en haar reflectieve houding is zij in staat haar handelen aan de situatie aan te passen. Daarnaast wordt rekening gehouden dat keuzes moreel-ethisch verantwoord zijn. Dit wordt beschreven in paragraaf 3.6 en 5.5 (B2.3).

In dit onderzoek heeft de onderzoeker zich ontwikkeld in verschillende competenties. Doordat de leerkracht in haar rol als onderzoeker zichzelf bewust werd van de communicatiebehoeften van de respondenten en daardoor intensiever contact had met verschillende respondenten, kwam zij meer te weten over haar leerlingen. Hierdoor kon zij in de directe onderwijscontext met haar leerkrachthandelen inspelen op de diversiteit van haar leerlingen. Dit past bij de *interpersoonlijke competentie*. Daarbij heeft de onderzoeker feedback die door middel van dit onderzoek is verkregen, gehanteerd in de onderzoekscontext (gegevens uit nameting meegenomen). Dit onderzoek is tevens gericht op het intensiveren van oudercontacten. Hierin heeft de onderzoeker haar leerkrachthandelen afgestemd op de betrokken personen. Dit past binnen de competentie *samenwerken met omgeving*. Tot slot werkt de onderzoeker in dit onderzoek voortdurend aan haar professionele ontwikkeling. Als het ware vindt dit plaats in een vicieuze cirkel en kan dit onderzoek steeds systematisch worden herhaald door aanpassingen te doen. Dit past binnen de competentie *reflectie en ontwikkeling*.

5.11 Feedback critical friends

Na afronding van dit onderzoek heeft de onderzoeker deze gepresenteerd aan zeven collegae. Zij hebben op verzoek van de onderzoeker het feedbackformulier '*presentatie praktijkgericht onderzoek*' ingevuld. Voor de ingevulde feedbackformulieren wordt u doorverwezen naar bijlage 10.

Kijkend naar de activiteiten die uit de interventie zijn voortgekomen, is collega M. van mening dat de onderzoeker geen innovatieve activiteiten heeft uitgevoerd. M. geeft aan dat verschillende collegae, waaronder zichzelf, reeds tegemoet komen aan

communicatiebehoeften van verschillende ouders met als uiteindelijk doel een optimale ontwikkeling voor de leerling. De onderzoeker gaf aan dat dit onderzoek gerelateerd is aan de professionele ontwikkeling van de onderzoeker zelf. Directeur K. is positief over de onderzoeksresultaten; hij concludeert dat ouders over het algemeen tevreden zijn over de communicatiemanieren tussen hen en de school. K. is daarnaast positief over de interventie als in een overzichtelijke weergave van de communicatiebehoeften van ouders (*oudergroepsplan*). Hij geeft aan dat dit idee vernieuwend is. Collega A. vult aan dat het een start kan zijn van een doorgaande lijn binnen de school. Dit werkt op den duur tijdbesparend. Adjunct-directeur M. vult aan dat gegevens ook verwerkt kunnen worden in het leerling-administratiesysteem ParnasSys (ParnasSys, 2015). A. richt zich meer op de professionele ontwikkeling van de onderzoeker en vraagt wat de onderzoeker met dit onderzoek over zichzelf heeft geleerd. De onderzoeker geeft aan dat zij bij het verbeteren van ouderbetrokkenheid haar eigen leerkrachthandelen essentieel vindt en dat zij door middel van dit onderzoek met verschillende ouders een hechtere band heeft gekregen. Ouders geven aan dat ze het fijn vinden om serieus genomen te worden door de leerkracht. CF M.W. geeft aan dat dit onderzoek waardevol is voor de onderwijspraktijk. Namens de Borgesius-werkgroep '*Onderwijsinnovatie*' wordt de onderzoeker uitgenodigd een lezing te houden over dit onderzoeksonderwerp (voor volledige feedback wordt u doorverwezen naar bijlage 13).

Literatuurlijst

- Andriessen, D. (2010). *Onderzoekscoach*. Opgehaald van Onderzoekscoach, professionele begeleiding bij het doen van onderzoek: <http://www.onderzoekscoach.nl/wp-content/uploads/2012/12/Onderzoeksparadigma.pdf>
- Andriessen, D., Onstenk, J., Delnooz, P., Smeijsters, H., & Peij, S. (2010). *Gedragscode praktijkgericht onderzoek voor het hbo. Gedragscode voor het voorbereiden en uitvoeren van praktijkgericht onderzoek binnen het Hoger Beroepsonderwijs in Nederland*. Delft: Elan Strategie & Creatie.
- Baarda, D., De Goede, M., & Teunissen, J. (2005). *Basisboek kwalitatief onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen: Wolters Noordhoff.
- Bakker, J., Denessen, E., Dennissen, M., & Oolbekkink-Marchand, H. (2013). *Leraren en ouderbetrokkenheid een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren daarbij kunnen vervullen*. Radboud Universiteit : Nijmegen.
- Boer, H. de, Cijvat I., Voskens C., Vries, de P. (2008) *Een onderzoek naar de rol van ouders in het primair onderwijs*. Amersfoort: CPS.
- Bokdam, J., Tom, M., Berger, J., Smit, F., & Van Rens, C. (2014). *Monitor ouderbetrokkenheid po, vo en mbo*. Zoetermeer: Panteia, ITS.
- Bolks, T. (2011). *Professioneel communiceren met ouders*. . Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.
- Borgesiusstichting. (2014). *Forum score kaarten: een uniek instrument om de kwaliteit te bewaken en te verbeteren!* Oudenbosch: Borgesiusstichting.
- Broerse, A., & Spreij, L. (2009). Parameters in de dynamiek van educatief partnerschap. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 483 - 492.
- Broersen, A. (2006). *Basisbehoeften van leerlingen, onderwijsprofessionals en ouders*. Interne SvO-publicatie.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Carr, W., & Kemmis, S. (1986). *Becoming critical : education, knowledge, and action research*. London, Philadelphia: Falmer Press.
- Christelijk Pedagogisch Studiecentrum. (2013). *Onderzoek ouderbetrokkenheid*. Opgehaald van Christelijk Pedagogisch Studiecentrum, Onderwijsontwikkeling en advies: <http://www.cps.nl/thema/basisonderwijs/ouderbetrokkenheid/onderzoek>
- Cutler, W. (2000). *Parents and schools: the 150-year struggle for control in American education*. Chicago: The University of Chicago.
- Doorn, E. van, & Verheij, F. (2008). *Adaptief behandelen op school*. Assen: Van Gorcum.
- Dweck, C. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. New York: Random House.
- Egberts, C. (2007). *Ouders op hún plek. Samenwerken in de driehoek cliënt, ouders en begeleider*. Utrecht: Agiel.

- Epstein, J. (1992). *School and Family Partnerships. Encyclopedia of Educational research*. New York: Macmillan.
- Epstein, J. (2001). *School, family and community partnerships. Preparing educators and improving schools*. Boulder, CO: Westview Press.
- Groen, K. de (2015, november). Schoolbrede aanwezigheid ouders bij eerste informatiebijeenkomst. (S. Pirard, Interviewer)
- Harinck, F. (2008). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.
- Hattie, J. (2009). *Visible Learning. A Synthesis Of Over 800 Meta-Analyses Relating To Achievement*. London/New York: Routledge.
- Henderson. (1988). Parents are a school's best friends. *Phi Delta Kappan*, 149-153.
- Henderson, A., Mapp, K., & Averett, A. (2002). *A new wave of evidence: The impact of school, family, and community connections on student achievement*. . Austin, Texas: National Center for Family & Community Connections with Schools.
- Herweijer, L., & Vogels, R. (2004). *Ouders over opvoeding en onderwijs*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Herweijer, L., Vogels, R., & Andriessen, I. (2013). *Samen scholen - Ouders en scholen over samenwerking in basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Hoeven- van Doornum, A. van der, & Laemers, M. (2001). Opvoedingsverantwoordelijkheid van de school en privacy thuis. In *Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, Aansprekend opvoeden. Balanceren tussen steun en toezicht* (pp. 119-178). Den Haag: RMO.
- Hong, S., & Ho, H. (2005). Direct and indirect longitudinal effects of parental involvement on student achievement: Second-order latent growth modeling across ethnic groups. *Journal of Educational Psychology*, 97(1), 32-42.
- Hoover-Dempsey, K., & Sandler, H. (1995). Parental involvement in children's education: Why does it make a difference? *Teacher College Record*, 97 (2) 311-331.
- Hoover-Dempsey, K., & Sandler, H. (1997). Why do parents become involved in their children's education? . *Review of Educational Research*, 67 (1) 3-42.
- Ho Sui Chu, E. (2007). *Building trust in elementary schools: the impact of home school community collaboration*. *International Journal about Parents in Education*, 1(0), 8-20.
- Iritié, E. M., Loerts, M., Smulders, F., Meersbergen, E. v., Nelen, M., Paalman, I., & Wiersma, H. (2011). *De leraar maakt het verschil. Alle leerlingen doen mee*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant-Uitgevers n.v.
- Jacobs, B. (2008). *Perspectives on parent involvement: how elementary teachers use relationships with parents to improve their practise*. Dissertatie Universiteit van Maryland.
- Jeninga, J., & van Meersbergen, E. (2012). Ecologie van de leerling. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 179.

- Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J., & Scheepsmma, W. (2007). *Ontwikkeling door onderzoek, een handreiking voor leraren*. Utrecht-Zutphen: ThiemeMeulenhoff.
- Karels, M. (2014, maart). *Ouders moet je niet in een onderwijsleerproces zetten*. Opgehaald van wij-leren: <http://wij-leren.nl/luc-stevens-school-kinderen-ouders.php>
- Klaassen, D. (2008). *Scholen op weg naar educatief partnerschap met ouders*. Nijmegen: Radboud Universiteit.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development* (Vol. 1): Prentice-Hall Englewood Cliffs, NJ.
- Lange, R. de, Schuman, H., & Montesano Montessori, N. (2011). *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.
- Marzano, R. J. (2003). *What works in schools: Translating research into action*. Alexandria, Va: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Regenmortel, T. (2002). *Empowerment en Maatzorg. Een krachtige psychologische kijk op armoede*. Leuven/Leusden: Acco.
- Meijer, A., & Leijten, S. (z.d.). *Leerlingen in (toe)zicht? Een onderzoek naar de mogelijkheden en voorwaarden van leerlingenparticipatie in het toezicht door de Inspectie van het Onderwijs*.
- OC&W. (1996). *De rugzak - Beleidsplan voor het onderwijs aan kinderen met een handicap*. Den Haag: SDU.
- Onderwijsraad. (2003). *Tel uit je zorgen. Onderwijszorgen van leerlingen, ouders, leraren en het bredere publiek*. Den Haag: Onderwijsraad. Opgehaald van Onderwijsraad.
- ParnasSys. (2015). *ParnasSys: een webbased leerlingvolgsysteem en leerlingadministratiesysteem*. Opgehaald van ParnasSys: <https://www.parnassys.nl/producten-parnassys.php>
- Ponte, P. (2006). *Onderwijs van eigen makelij: Procesboek actieonderzoek in scholen en opleidingen*. Soest: Nelissen.
- Reason, P., & Bradbury, H. (2001). *Handbook of action research - Participative inquiry and practise*. London: Sage.
- School aan zet. (2013). *Kwaliteitskaart opbrengstgericht werken en ouders. School aan zet, 1-2*.
- Schuman, H., Montesano, M., & De Lange, R. (2010). *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Antwerpen: Garant.
- Smeets, E., & Rispen, J. (2008). *Op zoek naar passend onderwijs. Overzichtsstudie van de samenhang tussen regulier en speciaal (basis)onderwijs*. Nijmegen: ITS - Radboud Universiteit Nijmegen.
- Smit, F. (2008). *Ouders en innovatief onderwijs. Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie op scholen met vormen van 'nieuw leren'*. Nijmegen: ITS.
- Smit, F., Driessen, G., Sluiter, R., & Brus, M. (2007). *Ouders, scholen en diversiteit*. Nijmegen: ITS - Radboud Universiteit Nijmegen.

- Smit, F., Sluiter, R., & Driessen, G. (2006). *Literatuurstudie ouderbetrokkenheid in internationaal perspectief*. Nijmegen: ITS.
- Smith, F., M., & O'Day, J. (1991). School System Reform. In S. Fuhrman, & B. Malen, *The Politics of Curriculum and Testing*. New York: Falmer Press.
- Steunpunt Passend Onderwijs. (2013, november 7). *Ouderbetrokkenheid en passend onderwijs*. Opgehaald van Steunpunt Passend Onderwijs: <http://www.steunpuntpassendonderwijs.nl/passend-onderwijs/ouderbetrokkenheid/>
- Stroetinga, M. & Maas, J. (2013) *Zet ouders op de kaart! Lerarenopleidingen onder de loep*. Amersfoort: CPS, Utrecht: Marnix Academie.
- Vries, P. de (2010). *Handboek ouders in de school*. Amersfoort: CPS.
- Vries, P. de (2010). *Kwaliteitskaart School aan zet - Handboek Ouders in de school*. Amersfoort: CPS.
- Vries, P. de (2014). *Ouders en school een boodschap aan elkaar*. Opgehaald van Wij-leren kennisplatform voor het onderwijs: <http://wij-leren.nl/ouderbetrokkenheid-3-0.php>
- Vries, P. de (2015). *Hoe wordt u een ouderbetrokkenheid 3.0 school?* Opgehaald van CPS onderwijsontwikkeling en advies: <http://www.cps.nl/ouderbetrokkenheid/hoe-wordt-u-een-ouderbetrokkenheid-3.0-school>
- Wit, C. de (2008). *Educatief partnerschap tussen ouders en school*. 's-Hertogenbosch: KPC groep.

Bijlagen

Bijlage 1 – Voormeting: enquête

Enquête ouderbetrokkenheid

Vader / Moeder

(omcirkel wat van toepassing is)

Vul het cijfer in dat volgens u van toepassing is bij de vraag

Toelichting keuzes: 1: nooit, 2: soms, 3: vaak 4: altijd

1. School en ouders moeten samenwerken om het kind optimaal te kunnen laten ontwikkelen	
2. School en ouders zijn <i>allebei verantwoordelijk</i> voor de ontwikkeling van het kind	
3. School en ouders zijn <i>allebei verantwoordelijk</i> voor de opvoeding van het kind	
4. Voor de ontwikkeling van het kind is de <i>thuis</i> situatie even belangrijk als de <i>school</i> situatie	
5. De samenwerking tussen de school en ouders is niet -vrijblijvend	
6. Er is een gelijkwaardige samenwerking tussen de school en mij	
7. Ik ben geïnteresseerd in wat er bij mijn kind op school gebeurt	

Bijlage 2 – Voorbereiding op interventie: interview

1. Wat mist u tot nu toe om betrokken te zijn bij uw kind?
 - (niets?) Welk cijfer geeft u de samenwerking tussen u en school?
 - Hoe kunnen we samen 100% realiseren?
 - Wat heeft u nodig om betrokken te zijn bij uw kind?
2. Ziet u de onze samenwerking als gelijkwaardig?
 - (ja) Waaruit blijkt dat?
 - (nee) Wat is er volgens u nodig om een gelijkwaardige samenwerking aan te gaan?
 - Hoe kunnen we samen het welbevinden en de prestaties van uw kind verhogen?
3. Welke manier van communiceren stelt u op prijs?
4. Overig
 - Houding/intonatie/sfeer
 - Vragen/opmerkingen respondent
 - Mening respondent

Bijlage 3 – Toelichtingsbrief voormeting(en)

Beste ouders/verzorgers,

Om dit schooljaar af te studeren van de opleiding tot Master SEN, voer ik een onderzoek uit. Er is uit verschillende onderzoeken gebleken dat ouderbetrokkenheid invloed heeft op prestaties van kinderen (Christelijk Pedagogisch Studiecentrum, 2013). Met het oog op deze uitspraak heb ik ervoor gekozen om onderzoek te gaan doen naar het verhogen van ouderbetrokkenheid en hiermee ten goede te komen aan de ontwikkeling van uw kind.

Wilt u alstublieft de enquête invullen en deze **vóór vrijdag 27 november** a.s. in het witte envelopje, dat u bij de enquête krijgt, op school terugbrengen? In de gang bij de klas van uw kind staat een doos om de ingevulde enquête in te doen (anoniem). De enquête is in tweevoud in deze envelop bijgevoegd, zodat **beide ouders** er een kunnen invullen. Het invullen van deze enquête duurt ongeveer vijf minuten.

Ook wil ik u graag uitnodigen voor een **belangrijk kort gesprek** waarin ik u enkele vragen stel over hoe u het liefst betrokken bent bij school. De mogelijke data voor het gesprek zijn maandag 30 november of dinsdag 1 december, na half vier. Dit gesprek kan eventueel ook telefonisch (*in dezelfde week, liefst de hierboven genoemde twee data*). Geeft u s.v.p. met het onderstaande strookje aan of u aan het gesprek wilt deelnemen. Mocht dit telefonisch zijn, dan verzoek ik u om uw telefoonnummer te vermelden. Na uw reactie krijgt u een bevestiging van de afspraak. Ik verzoek u om het strookje op school bij mij in te leveren. U mag deze ook meegeven aan uw kind. Graag ook **vóór vrijdag 27 november**.

Met uw gegevens wordt zorgvuldig omgegaan: in het onderzoek worden uw gegevens geanonimiseerd. De uitslag van het onderzoek wordt in april/mei bekendgemaakt. Mocht u eventuele vragen hebben naar aanleiding van dit onderzoek, dan kunt u deze zowel via de e-mail als op afspraak aan mij stellen.

Hopende op uw medewerking en bij voorbaat dank, Juf Sabine

De moeder / vader / ouders van wil(len) graag deelnemen aan het kort gesprek over ouderbetrokkenheid:

- Op maandag 30 november, voorkeur voor tijd:
- Op dinsdag 1 december, voorkeur voor tijd:
- Telefonisch op tel.nr. wanneer en hoe laat?

Bijlage 4 – Interventie – ‘Oudergroepsplan’

Oudergroepsplan – groep 8B – 2015-2016

Ouders van:	Wensen: <i>‘een leerkracht/school die:’</i>	Opmerkingen
T.	- Op tijd aan de bel trekt bij problemen - Persoonlijk contact heeft - Vaker dan 2 keer per jaar een gesprek voert met ouders (3 à 4 keer), wanneer het minder gaat met de leerling meer	Moeder aanwezig bij interview
B.	- Op tijd aan de bel trekt wanneer er iets is - Een relatie opbouwt met het kind - Werk meegeeft met het kind om thuis te kunnen oefenen - Blijft innoveren in het omgaan met leerlingen met een beperking zoals ADD (niet elk jaar hetzelfde project zoals Klets) - Structuur biedt aan het kind - Contact heeft per e-mail - Persoonlijk contact heeft	Moeder aanwezig bij interview
E.	- Proactief contact verzorgt wanneer haar iets opvalt of wanneer er iets is met het kind - Een relatie opbouwt met het kind - Ervoor zorgt dat aan ouders meer duidelijkheid geboden wordt wat betreft informatie uit de klas	Telefonisch contact gehad met moeder
M.	- Proactief contact verzorgt wanneer haar iets opvalt of wanneer er iets is met het kind - Extra werk mee naar huis geeft voor het kind zodat thuis extra geoefend kan worden - Ervoor zorgt dat aan ouders meer duidelijkheid geboden wordt wat betreft informatie uit de klas (sommige leerlingen zeggen thuis niets)) - Contact opneemt via telefoon/ e-mail/ persoonlijk contact heeft - Meer contactmomenten heeft met ouders	Telefonisch contact gehad met moeder

C.	- Op tijd aan de bel trekt bij problemen - Haar kind bevestiging geeft - Workshops biedt hoe bepaalde sommen in de klas worden onderwezen - Persoonlijk contact heeft - Eén keer in de drie maanden een persoonlijk gesprek heeft met ouders zodat ouders zaken eerder te weten komen - Alles bespreekbaar maakt	Moeder aanwezig bij interview
S.	- Met haar houding aantoont dat ouders welkom zijn - Respect heeft voor ouders - Aan haar kind duidelijk, gestructureerd onderwijs biedt - Persoonlijk contact heeft wanneer er iets is met het kind - Contact heeft door middel van e-mail - Telefonisch contact heeft - Proactief contact verzorgt wanneer haar iets opvalt of wanneer er iets is met het kind	Moeder staat onderzoeker telefonisch te woord. Vader wordt bij het gesprek betrokken doordat moeder de vragen doorstelt aan hem. Gaf aan het interview lastig gevonden te hebben door de vragen.
J.	- Feedback geeft op de laatste periode van school (na het laatste rapport) voor het volgende schooljaar - Met haar houding toont dat ouders welkom zijn en hun verhaal kwijt kunnen - Haar kind aanhaalt, bevestiging geeft en af en toe een schouderklopje geeft - Persoonlijk contact heeft - Telefonisch contact heeft - Ouders op de hoogte houdt van ontwikkelingen van het kind - Meerdere contactmomenten heeft per jaar (meer dan 2)	Moeder aanwezig bij interview
A.	- Aangeeft wat de zwakke punten zijn van een leerling en samen met ouders werkt aan het verbeteren hiervan - Overlegt en afstemt met ouders - Sterke en positieve kanten van een leerling benadrukt - Contact heeft per e-mail - Bij belangrijke onderwerpen een persoonlijk gesprek heeft - Een kind betreft bij haar eigen ontwikkeling (bij bv. Gesprekken)	Vader aanwezig bij interview

A.	- Proactief contact verzorgt wanneer haar iets opvalt of wanneer er iets is met het kind - Eerlijk is - Contact heeft door middel van een (whats)app	Telefonisch contact gehad met moeder
D.	- Eerlijk is - Ouders juist inlicht en niet onnodig ongerust maakt - Genoeg informatie geeft aan ouders - Met haar houding aantoont dat ouders gelijken zijn - Ervoor zorgt dat voor de ouders terug te vinden is welk huiswerk er door de leerlingen gemaakt moet worden - Persoonlijk contact heeft/ telefonisch contact heeft/ contact heeft per e-mail - Wanneer het niet goed gaat (vaker) persoonlijk contact heeft met ouders - Een goede relatie heeft het met kind	Moeder aanwezig bij interview
J.	- Proactief contact heeft met ouders - Een relatie aangaat met de leerling - Bevestiging geeft aan het kind - Een persoonlijk gesprek aangaat met ouders	Moeder aanwezig bij interview
R.	- Genoeg informatie geeft over het reilen en zeilen op school (meer contactmomenten) - Een goede overdracht tussen primair onderwijs en voortgezet onderwijs verzorgt - Met respect omgaat met ouders - Rekening houdt met de beperkingen van het kind, daarbij het kind helpt de beperkingen te verminderen (bv. spreekbeurt houden) - Proactief contact verzorgt wanneer er iets speelt met het kind - Vaker een gesprek heeft met ouders (zoals dit interview), hierdoor meer van het kind en ouders te weten komen en daardoor eigen professionaliteit verbetert	Telefonisch contact gehad met moeder
G.	- Beide ouders betreft bij de ontwikkelingen van het kind - Een inloopuurtje organiseert voor ouders na schooltijd - Het kind persoonlijke hulp biedt door middel van bevestiging te geven - Proactief contact verzorgt wanneer haar iets opvalt aan de leerling	Vader aanwezig bij interview Gescheiden ouders
R.	- Persoonlijk contact heeft - Proactief contact verzorgt wanneer haar iets opvalt aan de leerling	Beide ouders aanwezig bij interview

	- Een goede relatie opbouwt met de leerling (complimenteren) - Eerlijk is	
M.	- Persoonlijk contact heeft - Telefonisch contact heeft - Proactief contact verzorgt wanneer haar iets opvalt - De leerling stimuleert door middel van complimenten - Ervoor zorgt dat voor de ouders terug te vinden is welk huiswerk er door de leerlingen gemaakt moet worden	Beide ouders telefonisch geïnterviewd
W.	- Proactief contact verzorgt - Contact heeft per e-mail	Heeft niet meegedaan aan het onderzoek. Reden: te druk, 's avonds werk plus drie kinderen.
R.	- Samen met ouders naar een oplossing denkt - Persoonlijk contact heeft met ouders - Eerder aan de bel trekt bij 'problemen' - Niet rechtlijnig is, maar zaken bespreekbaar maakt	Moeder aanwezig bij interview
D.	- Contact heeft door middel van e-mail - Meerdere gesprekken plant in een schooljaar zodat ouders op de hoogte blijven van de ontwikkeling van hun kind - Oefenwerk meegeeft met de leerling zodat thuis extra geoefend kan worden - Proactief contact verzorgt	Moeder telefonisch geïnterviewd. Tijdens het interview heeft moeder vader betrokken bij de vraagstelling door de onderzoeker.
K.	- Openstaat voor ouders - Feedback geeft op de laatste periode van school (na het laatste rapport) voor het volgende schooljaar - Meer gespreksmomenten heeft per jaar met ouders	Moeder aanwezig bij interview
R.	- Wanneer er iets is, aan de bel trekt - Een persoonlijk gesprek aangaat met moeder	Moeder aanwezig bij interview Gescheiden ouders

Bijlage 5 – Brief voor ouders over het communicatieplatform

Beste ouders van de leerlingen uit groep 8,

Vanaf heden geven wij u de mogelijkheid meer betrokken te zijn bij de schoolse activiteiten van uw kind. Beide groepen 8 gaan een communicatieplatform genaamd '**Klasbord**' als proefperiode draaien. Wij willen interactief contact tussen ouders en de school verbeteren. Dit vindt plaats binnen een gesloten omgeving die alleen toegankelijk is voor u als ouder, de groepsleerkracht(en) van uw kind en de directie van de Willibrordusschool. In de bijgevoegde brief kunt u meer informatie over deze app doorlezen en vindt u de klascode (gelieve deze niet te laten 'slingeren'). Met deze code kunt u zich aanmelden om de klas van uw kind te volgen, dit is vrijblijvend. Uw verzoek moet eerst worden geaccepteerd door school alvorens u berichten van de groep kunt zien.

Er gelden natuurlijk enkele regels voor het gebruik van de Klasbord-app:

- Iedereen gaat op een respectvolle manier met elkaar om (indien er respectloos wordt gereageerd dan zal de leerkracht met de desbetreffende persoon in gesprek gaan. Bij herhaling kan het zijn dat de directie bepaalt of iemand uit de groep wordt verwijderd);
- De app is bedoeld om een leuk bericht, een foto of een oproep uit groep 8 te krijgen. Heeft u persoonlijke opmerkingen of vragen, dan gaat u vanzelfsprekend in gesprek met de groepsleerkracht(en) van uw kind.

Dit is een proefperiode en we hopen met deze app de betrokkenheid van ouders te verbeteren. Het kan zo zijn dat regels worden aangescherpt of eventueel worden toegevoegd. Beide groepen 8 hebben een eigen app, waardoor het soms zo kan zijn dat berichten hierin verschillen van elkaar.

Graag willen wij u bij deze om toestemming vragen om foto's van uw kind in deze besloten app te mogen plaatsen. Maakt u dat in het onderstaande strookje s.v.p. kenbaar.

Hopende u voldoende te hebben geïnformeerd,

De leerkrachten van groep 8, de directie

De ouder(s) van uit groep

gaan wel / niet akkoord (*doorstrepen wat niet van toepassing is) met het plaatsen van foto's binnen deze app waar hun kind op staat.

Handtekening:..... datum:.....

Bijlage 6 – onderzoeksresultaten voormeting enquête

Vaders (n=19)	Niet ingevuld		1		2		3		4	
Vraag 1					3	16%	5	26%	11	58%
Vraag 2					1	5%	5	26%	13	69%
Vraag 3					10	52%	7	37%	2	11%
Vraag 4					1	5%	11	58%	7	37%
Vraag 5	2	11%	2	11%	5	26%	4	21%	6	31%
Vraag 6					2	11%	12	63%	5	26%
Vraag 7					1	5%	2	11%	16	84%
Totaal (19 x 7 = 133)										

Moeders (n=20)	Niet ingevuld		1		2		3		4	
Vraag 1					1	5%	4	20%	15	75%
Vraag 2					4	20%	4	20%	12	60%
Vraag 3			1	5%	14	70%	5	25%		
Vraag 4	1	5%			1	5%	7	35%	11	55%
Vraag 5	1	5%	2	10%	5	25%	7	35%	5	25%
Vraag 6	1	5%			1	5%	13	65%	5	25%
Vraag 7									20	100%
Totaal (20 x 7 = 140)										

Beide ouders (n=39)	Niet ingevuld		1		2		3		4	
Vraag 1					4	10%	9	23%	26	67%
Vraag 2					5	13%	9	23%	25	64%
Vraag 3			1	3%	24	62%	12	30%	2	5%
Vraag 4	1	3%			2	5%	18	46%	18	46%
Vraag 5	3	8%	4	10%	10	26%	11	28%	11	28%
Vraag 6	1	3%			3	7%	25	64%	10	26%
Vraag 7					1	3%	2	5%	36	92%
Totaal (39 x 7 vragen = 273)										

Bijlage 7 – Nameting: enquête

Enquête ouderbetrokkenheid

Vader / Moeder

Omcirkel wat van toepassing is

Toelichting keuzes: 1: nooit, 2: soms, 3: vaak 4: altijd

School en ouders moeten samenwerken om het kind optimaal te kunnen laten ontwikkelen	1 – 2 – 3 – 4
School en ouders zijn <i>allebei verantwoordelijk</i> voor de ontwikkeling van het kind	1 – 2 – 3 – 4
School en ouders zijn <i>allebei verantwoordelijk</i> voor de opvoeding van het kind	1 – 2 – 3 – 4
Voor de ontwikkeling van het kind is de <i>thuissituatie</i> even belangrijk als de <i>schoolsituatie</i>	1 – 2 – 3 – 4
De samenwerking tussen de school en ouders is verplicht	1 – 2 – 3 – 4
Er is een gelijkwaardige samenwerking tussen de school en mij	1 – 2 – 3 – 4
Ik ben geïnteresseerd in wat er bij mijn kind op school gebeurt	1 – 2 – 3 – 4
In de periode na de eerste enquête/ het interview voel ik mij meer betrokken bij mijn kind op school	ja – nee - minder
(bij ja) Ik merk dat op de volgende manier(en):	
Ik mis het volgende om betrokken te worden:	
Ik ben tevreden over de communicatie met de leerkracht	1 – 2 – 3 – 4
(bij ja) Ik merk dat op de volgende manier(en):	
Ik mis het volgende om tevreden te zijn over de communicatie tussen mij en school/de leerkracht:	

Bijlage 8 – Toelichtingsbrief nameting

Beste ouders/verzorgers,

Allereerst wil ik u bedanken voor uw medewerking aan dit onderzoek. Ik heb veel reacties gehad op de eerste enquête. De periode van het onderzoek komt aan z'n eind.

In deze envelop vindt u een tweede enquête. Deze wordt gebruikt om het resultaat te meten. Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te vergroten wil ik u vragen deze enquête in te vullen. Het invullen van deze enquête duurt ongeveer vijf minuten. Geef alstublieft op de enquête aan of deze is ingevuld door een vader of door een moeder. Graag wil ik u vragen alle vragen in te vullen en geen vragen open te laten. De enquête is in tweevoud in deze envelop bijgevoegd, zodat **beide ouders** apart er één kunnen invullen.

Wilt u alstublieft deze enquête **vóór vrijdag 5 februari** a.s. op school inleveren? In de gang bij de klas van uw kind staat een doos om de ingevulde enquête in te doen (anoniem). Eventueel kunt u de enquête aan uw kind meegeven.

Met uw gegevens wordt zorgvuldig omgegaan: in het onderzoek worden deze anoniem gebruikt. De uitslag van het onderzoek wordt in april/mei bekendgemaakt. Mocht u eventuele vragen hebben naar aanleiding van dit onderzoek, dan kunt u deze zowel via de e-mail (s.pirard@borgesius.net) als op afspraak aan mij stellen.

Hopende op uw medewerking en bij voorbaat dank, Juf Sabine

Bijlage 9 - Onderzoeksresultaten nameting enquête

Vaders (n=19)	1		2		3		4	
Vraag 1			1	5%	6	32%	12	63%
Vraag 2			1	5%	6	32%	12	63%
Vraag 3	1	5%	8	42%	9	48%	1	5%
Vraag 4					9	47%	10	53%
Vraag 5			2	11%	8	42%	9	47%
Vraag 6	1	5%	3	16%	12	63%	3	16%
Vraag 7					2	11%	17	89%
Totaal (19 x 7 = 133)								

Moeders (n=19)	1		2		3		4	
Vraag 1					6	32%	13	68%
Vraag 2					11	58%	8	42%
Vraag 3	1	5%	10	53%	6	32%	2	10%
Vraag 4					10	53%	9	47%
Vraag 5			2	11%	7	37%	10	53%
Vraag 6			1	5%	9	47%	9	47%
Vraag 7					1	5%	18	95%
Totaal (19 x 7 = 133)								

Beide ouders (n=38)	1		2		3		4	
Vraag 1			1	3%	12	32%	25	65%
Vraag 2			1	3%	17	45%	20	52%
Vraag 3	2	6%	18	47%	15	39%	3	8%
Vraag 4					19	50%	19	50%
Vraag 5			4	11%	15	39%	19	50%
Vraag 6	1	3%	4	11%	20	52%	13	34%
Vraag 7					20	52%	18	47%
Totaal (38 x 7 vragen = 266)								

Betrokkenheid	Meer		Minder		Hetzelfde	
Vaders	3	16%			16	84%
Moeders	4	21%			15	79%
Totaal	7	18%			31	82%

Tevreden over communicatie met leerkracht	1		2		3		4	
Vaders (n=19)			1	10%	9	47%	9	43%
Moeders (n=19)			1	10%	5	26%	13	68%
Totaal (n=38)			2	5%	14	37%	22	58%

Bijlage 10 – Feedbackformulieren presentatie PGO

In verband met het waarborgen van de anonimiteit van collega's heeft de onderzoeker de feedbackformulieren niet geopenbaard. De feedbackformulieren zijn opvraagbaar bij de onderzoeker.

Bijlage 11 – Verwerkingsopdracht beleid en organisatie (BBOP3)

Als leerkracht van groep 8 leg ik veel verantwoordelijkheid bij leerlingen, omdat zij aan het eind van dit schooljaar de stap naar het voortgezet onderwijs maken. Ik heb in september met leerlingen een leerlinggesprek gevoerd, waarin door leerlingen eigen concrete doelen werden gesteld naar aanleiding van hun ambities. Deze doelen laat ik door leerlingen zelf benoemen, aangezien de intrinsieke motivatie dan wordt gestimuleerd (Dweck, 2006). Bij de voortgangsgesprekken in november werden deze geëvalueerd in het bijzijn van ouders. Met het oog op de toekomst vind ik het essentieel dat leerlingen nadenken over hun ambities en hoe ze deze willen verwezenlijken. Critical friend H. geeft aan dat ik hier te maken heb met een puberbrein en vraagt in hoeverre deze uitspraak reëel is. Ik zal, samen met ouders en collega's, deze leerlingen helpen om doelen te behalen door bijvoorbeeld het hebben van gesprekken en door voortgezet onderwijs scholen te bezoeken. Collega A. laat mij benoemen dat ik merk dat hierdoor de motivatie van leerlingen toeneemt en dat ze hierdoor een beter beeld van hun toekomst krijgen.

Beleid

Binnen deze verwerkingsopdracht wordt beleid gedefinieerd als het geheel aan afspraken en regels om vanuit school om te gaan met een bepaalde situatie (Lawro, 2015).

Ontwikkelingen van buitenaf zijn medebepalend voor een beleid (Senge, 1992). Een voorbeeld hiervan is de wet Passend Onderwijs, die in augustus 2014 is ingegaan. Scholen worden gedwongen om deze regeling mee te nemen in hun beleid (Geelhoed, Samhoud, & Van der Loo, 2007). Een concreet voorbeeld uit mijn onderwijspraktijk is van een leerling in groep 8 die rekent op niveau midden groep 6. In plaats van deze leerling te verwijzen naar het speciaal basisonderwijs, proberen wij deze leerling rekenleerstof op maat te bieden, zodat ze op 1F-niveau kan uitstromen. Daarbij krijgt ze wekelijks hulp aangeboden door mijn collega, die met deze leerling de zaken waar ze op uitvalt extra oefent buiten de klas. Dit past binnen het centrale thema's inclusie én denken in mogelijkheden, omdat hier niet vanuit beperkingen wordt gedacht (*decifit denken* (VJBK, 2007)) maar dat zij, ondanks haar leerachterstand, wordt ingesloten (Cauffman & Dijk, 2009). Critical friend E. laat me

benoemen dat dit wordt gedaan op een tijdstip dat de leerlinge geen belangrijke informatie in de klas mist (tijdens een spreekbeurt van een klasgenoot of stil lezen).

Ik vind dat het haalbaar is om Passend Onderwijs te bieden, mits je hierbij samenwerkt met het team en ouders. Ouders hebben als alwetenden over hun kind, aangezien zij hiermee direct in verbinding staan binnen het ecologisch model, een belangrijke rol in de samenwerking met de school (Jeninga & Van Meersbergen, 2012). Dit model wordt gekoppeld aan het centrale thema *systeemdenken*. Binnen de wet Passend Onderwijs wordt ouderbetrokkenheid als belangrijk uitgangspunt gezien (Smeets & Rispens, 2008).

Ouderbetrokkenheid 3.0 houdt in dat ouders en school een gelijkwaardige, niet-vrijblijvende samenwerking aangaan om tegemoet te komen aan de ontwikkeling van het kind (De Vries, 2015). Scholen neigen ernaar ouderbetrokkenheid 2.0 te verwezenlijken, dat inhoudt dat er informatie wordt verzonden en dat ouders de mogelijkheid krijgen hierop te reageren (De Vries, 2014). Er is hierbij niet direct sprake van interactief contact. In deze tijd raakt men volgens de Vries (2015) door een toenemend gebruik van social media gewend aan snel en effectief communiceren. Binnen mijn praktijkgericht onderzoek is de gevonden interventie gebaseerd op de factor *communiceren*. De interventie wordt verder beschreven in het praktijkgericht onderzoek. Ik zie namelijk in mijn onderzoekscontext terug dat een nauwe relatie, met daarin interactieve communicatie tussen ouders en school, de ontwikkeling van een leerlingen stimuleert. Dezelfde leerlinge die ik hierboven heb beschreven wil ik als concreet voorbeeld benoemen.

Zij kwam bij mij in groep 8 met op rekengebied een achterstand: zij had in juni 2015 de cito rekenen-wiskunde op niveau eind groep 5 gemaakt en had een vaardigheidsscore van 66. In november 2015, bij mij in groep 8, heeft zij de cito rekenen-wiskunde op niveau midden groep 6 gemaakt. Haar vaardigheidsscore was 78, er vond een stijging van 12 punten plaats. Natuurlijk ben ik er mij van bewust dat deze vaardigheidsscore laag is, maar daarentegen zie ik wél een groei in haar ontwikkeling. Ik krijg als leerkracht hierdoor vertrouwen in mijzelf. Met haar vader heb ik voldoende contactmomenten waarin wordt gereflecteerd op de situatie waarin zijn dochter A. zich bevindt. Ook A. wordt betrokken bij haar eigen ontwikkeling door haar gemaakte werk te evalueren en door gesprekken met haar te voeren over haar ambities en hieruit actiepunten te halen om ambities te verwezenlijken.

Interventie

Een activiteit die uit mijn onderzoekinterventie is afgeleid, is een communicatieplatform voor ouders en school. In deze verwerkingsopdracht wordt deze activiteit als interventie verder toegelicht. Dit platform maakt interactief contact tussen ouders en school mogelijk en zorgt daarmee dat ouders zo goed mogelijk op de hoogte worden gehouden van de schoolse activiteiten van hun kind. Dit platform kan in verschillende vormen gehanteerd worden: via de computer, tablet of zelfs per app op de smartphone. Aangezien we twee groepen 8 hebben, wordt de interventie als pilot gedraaid binnen beide groepen (ethisch verantwoord). Het is een vereiste dat er een beleid voor deze app wordt opgesteld, waarin alle partijen die met de app werken zich kunnen vinden, omdat het communicatieplatform dan optimaal ingezet en gebruikt kan worden.

Het beleid rondom het communicatieplatform is als volgt, in samenspraak, opgesteld (voor de toelichtingsbrief voor ouders wordt u terugverwezen naar bijlage 5 in het praktijkgericht onderzoek). Om te voorkomen dat er één van de twee groepen 8 ondergeschikt wordt, wordt er door beide groepen 8 dezelfde informatie vanuit school naar buiten gebracht. Om ethiek te bevorderen, wordt ouders gevraagd om toestemming te geven voor het plaatsen van foto's met daarop hun kind.

Leeruitkomst

Nadat ik ten opzichte van mijn collega's en de directie voldoende heb aangetoond dat dit communicatieplatform voor ouders en school effectief is, heb ik in samenspraak afgesproken om een beleid te ontwikkelen. Bij het ontwikkelen hiervan heb ik kritische feedback gekregen van directeur K. en mijn collega D.

Enkele keren heb ik het gevoel gehad dat ik in deze situatie alleen stond. De reden die ik daaraan geef is dat ikzelf met het idee ben gekomen en het beleid zelf heb moeten ontwikkelen. Dat ik hiermee in het diepe word gegooid, zorgt ervoor dat ik er voldoende van leer. Met mijn ambitie om het management in te gaan is dit leerproces essentieel. Dit past binnen het centrale thema de master SEN als professional, omdat ik hierin een groei heb gemaakt in mijn professionele ontwikkeling.

Ik ben binnen de competentie samenwerken met omgeving en samenwerken met collega's gegroeid, doordat ik in samenspraak een beleid heb ontwikkeld en daarnaast mijn collega's heb overtuigd een interventie te gaan implementeren. Ik heb over verschillende elementen na moeten denken. Zo heb ik duidelijk en volledig moeten communiceren met betrokkenen. Ook heb ik nagedacht over het ethisch verantwoord tewerk gaan door zorgvuldig om te gaan met wensen van ouders en collegae. Daarbij heb ik als leerkracht door deze interventie interactief contact met ouders, waardoor we als school een stap richting ouderbetrokkenheid 3.0 hebben gezet. Mijn collegae D. en J. (andere groep 8) geven aan tevreden te zijn over de implementatie van het communicatieplatform.

Literatuurlijst

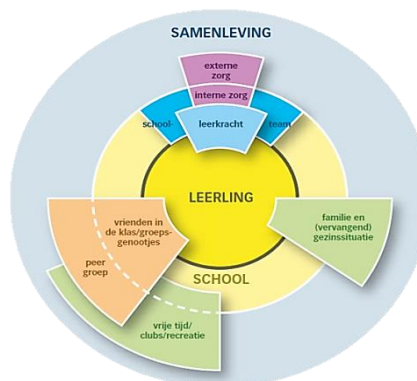
- Cauffman, L., & Dijk, D. (2009). *Handboek oplossingsgericht werken in het onderwijs*. Amsterdam: Boom onderwijs.
- Dweck, C. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. New York: Random House.
- Geelhoed, J., Samhoud, S., & Van der Loo, H. (2007). *Kus de visie wakker: organisaties energiek en effectief maken*. Den Haag: SDU Uitgevers bv.
- Jeninga, J., & van Meersbergen, E. (2012). Ecologie van de leerling. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 179.
- Lawro, S. (2015). Wat is een beleid? (S. Pirard, Interviewer)
- Senge, P. (1992). *De vijfde discipline. De kunst & praktijk van de lerende organisatie*. Schiedam: Scriptum.
- Smeets, E., & Rispen, J. (2008). *Op zoek naar passend onderwijs. Overzichtsstudie van de samenhang tussen regulier en speciaal (basis)onderwijs*. Nijmegen: ITS - Radboud Universiteit Nijmegen.
- VJBK. (2007). *VJBK*. Opgeroepen op januari 2015, van Expertisecentrum voor Opleiding en Kinderopvang: http://www.vbjk.be/files/handleiding_inclusie.pdf
- Vries, P. de (2014). *Ouders en school een boodschap aan elkaar*. Opgehaald van Wij-leren kennisplatform voor het onderwijs: <http://wij-leren.nl/ouderbetrokkenheid-3-0.php>
- Vries, P. de (2015). *Hoe wordt u een Ouderbetrokkenheid 3.0 school?* Opgehaald van CPS onderwijsontwikkeling en advies: <http://www.cps.nl/ouderbetrokkenheid/hoe-wordt-u-een-ouderbetrokkenheid-3.0-school>

Bijlage 12 – verwerkingsopdracht ouders en school (BOMG1)

Mijn interesse ging uit naar deze module, aangezien deze feilloos aansluit bij mijn praktijkgericht onderzoek over ouderbetrokkenheid. Ik hoopte bij deze module meer relevante informatie te kunnen krijgen over mijn onderzoeksonderwerp.

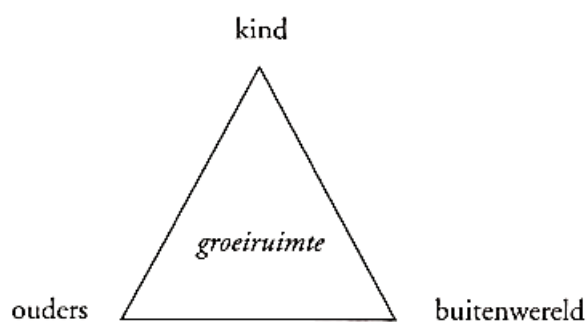
Het opbouwen van een relatie met leerlingen werkt voor mij motiverend. Relatie is naast autonomie en competentie één van de basisbehoeften van de leerling (Stevens, 1997). Ik heb als leerkracht invloed op de kwaliteit van deze relaties (Jeninga & Van Meersbergen, 2012). Ik werk aan een relatie door een luisterhouding aan te nemen, leerlingen uit te dagen om na te denken over verschillende vraagstukken, door leerlingen te complimenteren en leerlingen te ondersteunen in hun ontwikkeling. Ik zie in mijn directe onderwijscontext dat wanneer je als leerkracht inspeelt op de leefwereld van leerlingen, leerlingen zich openstellen. Denk hierbij aan een gesprek over populair speelgoed dat verschillende leerlingen hebben gekregen of een filmpje dat via social media bekend is geworden onder de leerlingen. De reacties van leerlingen als ik als leerkracht hierover een gesprek aanga, zijn voor mij een teken dat zij zien ik opensta voor hun leefwereld.

Binnen het ecologisch model van de leerling (figuur 1) sta ik als leerkracht in directe verbinding met de leerling (Jeninga & Van Meersbergen, 2012). Daarnaast staat het gezin ook in directe verbinding met de leerling. Beide elementen hebben grote invloed op de leerling en hieruit kan ik concluderen dat wanneer er een verandering plaatsvindt bij het ene element, dit invloed heeft op andere elementen binnen het ecosysteem van de leerling (Jeninga & Van Meersbergen, 2012).

Figuur 1 – Ecologie van de leerling (Jeninga & Van Meersbergen, 2012)

Naast dat ik een relatie opbouw met mijn leerlingen, bouw ik automatisch een relatie op met ouders. Mijn critical friend E. laat mij benoemen dat ik deze relatie opbouw, omdat ouders binnen het ecologisch model van de leerling direct in verbinding staan met de leerling en dat ik dus als leerkracht met hen te maken heb (Jeninga & Van Meersbergen, 2012). De theorie van Stevens is niet alleen toepasbaar voor leerlingen, maar ook voor ouders. Ik vind het opbouwen van een relatie met ouders belangrijk omdat uit zowel onderzoeken als uit de praktijk is gebleken dat een goede relatie ten goede komt aan de ontwikkeling van een leerling. Verschillende onderzoeken wijzen uit dat ouderbetrokkenheid invloed uitoefent op het welzijn en functioneren van een kind op school (Christelijk Pedagogisch Studiecentrum, 2013). In figuur 2 wordt aangetoond dat een in elkaars verlengde liggende verantwoordelijkheid belangrijk is voor de groeiruumte van een kind (Mulligen, Gieles, & Nieuwenbroek, 2008). Belangrijk hierbij is dat de zijden van deze driehoek gelijkzijdig en dus in evenwicht zijn. Loyaliteit is een vereiste voor het in stand houden van de evenwichtige driehoek. Loyaliteit wordt gezien als het elkaar trouw zijn, iets voor elkaar betekenen en het hebben van een onderlinge relatie (Mulligen, Gieles, & Nieuwenbroek, 2008).

Figuur 2 – De dynamische driehoek (Mulligen, Gieles & Nieuwenbroek, 2008).

De Vries (2015) pleit voor ouderbetrokkenheid 3.0. Ouderbetrokkenheid 3.0 wordt door hem gezien als de gelijkwaardige en niet-vrijblijvende samenwerking tussen ouders en de school. In tegenstelling tot ouderbetrokkenheid 1.0 en ouderbetrokkenheid 2.0.

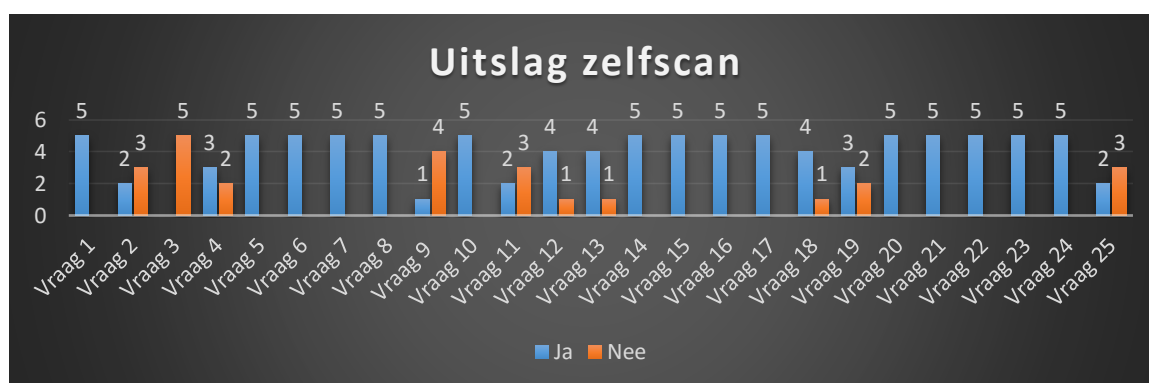
Ouderbetrokkenheid 1.0 houdt in dat er alleen informatie verzonden wordt vanuit school. Hier kan niemand op reageren. Ouderbetrokkenheid 2.0 zet een stap verder doordat er wel gereageerd kan worden op de toegezonden informatie. Ouderbetrokkenheid 3.0 vertegenwoordigt interactieve heldere communicatie tussen twee of meerdere partijen met een gezamenlijk doel (De Vries, 2014).

Als voorbereidend onderzoek heb ik ervoor gekozen om beleidsstukken van de stichting en mijn onderwijspraktijk door te nemen. Aangezien ik in mijn onderwijscontext onderzoek ga doen naar ouderbetrokkenheid wilde ik voor mijzelf in kaart brengen hoe dat er binnen de school gekeken wordt naar de relatie met ouders. Ouders worden als klant en als partner gezien en de stichting streeft ernaar dat haar scholen een gelijkwaardige samenwerking aangaan met ouders (Borgesiusstichting, 2014). Er zijn overeenkomsten tussen de visie van de stichting en ouderbetrokkenheid 3.0.

In mijn directe onderwijscontext zijn weinig elementen van ouderbetrokkenheid 3.0 terug te zien, maar elementen van ouderbetrokkenheid 2.0: er wordt genoeg informatie gedeeld met ouders, zonder interactief contact te hebben. Concrete voorbeelden zijn de wekelijkse nieuwsbrief en nieuwsberichten op de facebookpagina van school. Ik vroeg me af in hoeverre het ouderbeleid binnen onze school door verschillende personeelsleden wordt gezien. Om dit te weten te komen heb ik de onderstaande interventie ingezet.

Interventie

Als interventie is ervoor gekozen om door vijf personen de zelfscan van het Christelijk Pedagogisch Studiecentrum (2013) in te laten vullen over in welke fase de school zich bevindt van ouderbetrokkenheid, namelijk de directeur, een collega-leerkracht, de onderwijsassistente (ondersteunend onderwijspersoneelslid), een ouder uit de ouderraad en een willekeurige ouder. Figuur 3 geeft de resultaten van de zelfscan schematisch weer (Christelijk Pedagogisch Studiecentrum, 2010).

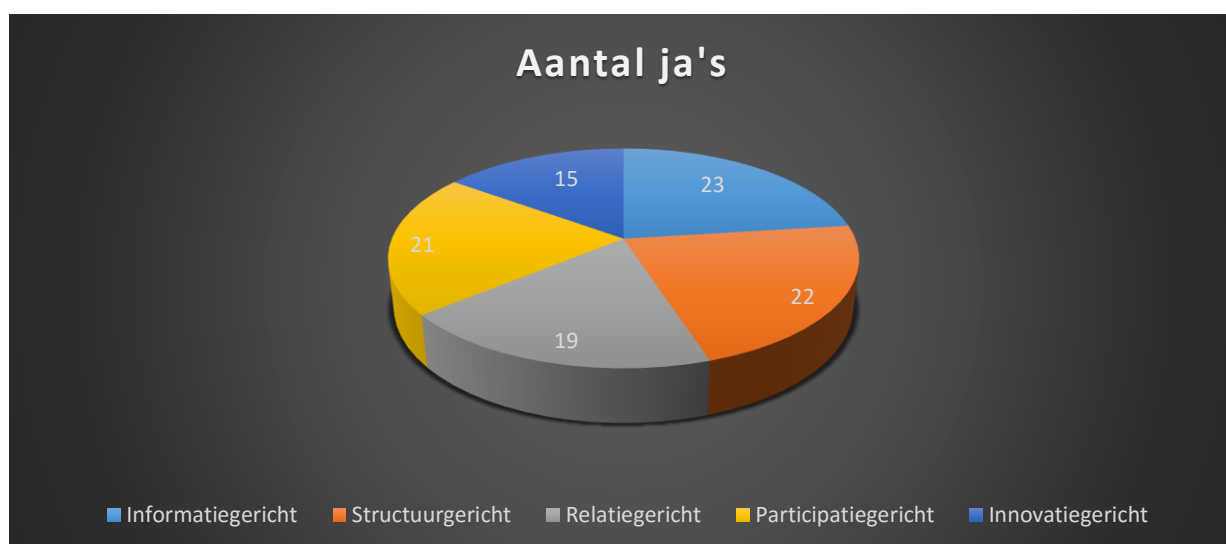

Figuur 3 – Uitslag zelfscan ouderbetrokkenheid 3.0

Op basis van de vijf ingevulde zelfscans wordt een schoolprofiel aangegeven. Er moeten minimaal 15 'ja's' worden toegekend, wil een school zich een bepaald profiel toekennen (Christelijk Pedagogisch Studiecentrum, 2010). Als de scores van de vijf respondenten zijn verwerkt, is te zien dat de school een harmonisch profiel heeft. Dit houdt in dat de scores per schoolprofiel niet ver van elkaar liggen (figuur 4 en 5).

Informatiegericht	Structuurgericht	Relatiegericht	Participatiegericht	Innovatiegericht
23	22	19	21	15

Figuur 4 – Per schoolprofiel aangegeven ja's

Figuur 5 – Cirkeldiagram met overzicht van profielen

Een kritische kanttekening die bij deze zelfscan kan worden gemaakt is in hoeverre hij bepaalt dat een school een ouderbetrokkenheid 3.0-school is? Verschillende vragen uit deze zelfscan dragen naar mijn mening niet bij aan het verhelderen van de praktijkcontext. Als voorbeeld de vraag: 'Ieder jaar krijgen ouders huisbezoek'. De ouder uit de ouderraad geeft aan dat verschillende vragen door de ene ouder met 'ja' beantwoord worden, terwijl een andere ouder dezelfde vraag met 'nee' beantwoord.

Leeruitkomst

Door de interventie heb ik gemerkt dat de verschillende respondenten anders kijken naar elementen van ouderbetrokkenheid op onze school. Mijn critical friend M. laat mij

benoemen dat dit een lastig onderwerp is, aangezien je vanuit verschillende perspectieven kijkt en geen gegeneraliseerde uitspraken kunt doen.

Binnen deze verwerkingsopdracht zijn verschillende modellen gehanteerd die passen bij het centrale thema systeemdenken (Mulligen, Gieles & Nieuwenbroek, 2008; Jeninga & van Meersbergen, 2012). Ik ben mij bewust van de onderlinge verbondenheid van de verschillende elementen (Schaveling, Volkuilen, & Veldsink, 2007). Critical friend E. laat mij benoemen dat ik hiermee bedoel dat ouders en de leerkracht zich binnen het ecologische model van de leerling bevinden, waardoor zij beiden invloed uitoefenen op de leerling. Indirect beïnvloeden deze factoren elkaar ook (Jeninga & Van Meersbergen, 2012).

Na het volgen van deze module en daarnaast het doen van mijn praktijkgericht onderzoek is mijn visie op ouders in relatie tot een kind op school niet veranderd, maar uitgebreid. Als stagiaire zag ik bij mijn stagescholen dat ouders op verschillende manieren betrokken waren bij het onderwijs van hun kind. Momenteel als groepsleerkracht merk ik hoe belangrijk het is voor de ontwikkeling van leerlingen dat er een relatie is tussen ouders en de leerkracht. Ik sta open voor ouderbetrokkenheid 3.0, waarin wordt gestreefd naar een interactieve betrokkenheid van ouders.

Literatuurlijst

- Borgesiusstichting. (2014). *Jaarverslag Borgesiusstichting*. Oudenbosch: Borgesiusstichting.
- Christelijk Pedagogisch Studiecentrum. (2010). *Een onderzoek naar de rol van ouders in het primair onderwijs*. Amersfoort: CPS Onderwijsontwikkeling en advies.
- Christelijk Pedagogisch Studiecentrum. (2013). *Onderzoek ouderbetrokkenheid*. Opgehaald van Christelijk Pedagogisch Studiecentrum, Onderwijsontwikkeling en advies: <http://www.cps.nl/thema/basisonderwijs/ouderbetrokkenheid/onderzoek>
- Jeninga, J., & van Meersbergen, E. (2012). Ecologie van de leerling. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 179.
- Mulligen, W., Gieles, P., & Nieuwenbroek, A. (2008). *Tussen thuis en school. Over contextuele leerlingbegeleiding*. Leuven-Voorburg: Acco.
- Schaveling, J., Volkuilen, E., & Veldsink, J. (2007). The Reflective Practitioner: How professionals think in action. In D. Schön, *Systeemdenken. Een noodzakelijke competentie*. (pp. jaargang 27, nr 156, 11-15). New York: Basic Books.
- Stevens, L. (1997). *Overdenken en doen*. . Veghel: Proces management primair onderwijs.
- Vries, P. de (2014). *Ouders en school een boodschap aan elkaar*. Opgehaald van Wij-leren: <http://wij-leren.nl/ouderbetrokkenheid-3-0.php>